

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

VIMPERK V OBDOBÍ 1945-1968

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Železná

Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Breitfelder, Ph.D.

Plzeň, 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 27. 6. 2018

vlastnoruční podpis

Za cenné rady, věcné připomínky a věnovaný čas děkuji vedoucímu práce PhDr. Miroslavu Breitfelderovi, Ph.D, za ochotu a poskytnuté informace pamětníkovi Janu Tůmovi a za podporu mým blízkým a rodině.

Obsah

Obsah	1
Seznam zkratk	3
ČSD - Československé státní dráhy	3
Úvod.....	4
1 Poválečná situace v Československu a ve Vimperku.....	6
1.1 Poválečná situace v Československu	6
1.2 Poválečná situace ve Vimperku	7
2 Vysídlení sudetských Němců z Vimperku a vývoj ve městě do února 1948	9
2.1 Vysídlení sudetských Němců	9
2.2 Vývoj ve městě do února 1948	13
2.2.1 Politická situace	13
2.2.2 Školství	14
2.2.3 Kultura	16
2.2.4 Únor 1948	17
3 Politika, společnost, školství a průmysl po únoru 1948	18
3.1 Politika	18
3.2 Společnost	20
3.2.1 Budování socialismu	20
3.2.2 Přechody přes Šumavské hranice	21
3.2.3 "Boží tělo" ve Vimperku.....	22
3.2.4 Mládežnická hnutí, sport.....	23
3.2.5 Kultura	24
3.3 Školství.....	26
3.4 Průmysl	27
3.4.1 Jitona.....	28
3.4.2 Šumavan.....	28
3.4.3 Knihtiskárna.....	29

3.4.4	Dřevopodnik	29
3.4.5	Sklárny	30
4	60. léta v dějinách města do roku 1968	30
4.1	Školství.....	30
4.2	Společnost a politika	32
4.3	Pokus o reformu socialismu v roce 1968 a jeho projevy ve městě Vimperku. 34	
5	50. a 60. léta v očích pamětníka Jana Tůmy.....	36
	Závěr	39
	Summary.....	41
	Seznam použité literatury a pramenů.....	42
	Monografie.....	42
	Archivní prameny	43
	Akademické práce.....	44
	Sborníky a almanachy.....	45
	Internetové zdroje	45
	Periodika	45
	Orální prameny	45
	Přílohy.....	I

Seznam zkratek

ČSD - Československé státní dráhy

ČSM - Československý svaz mládeže

JŠŠ - Jedenáctiletá střední škola

JZD - Jednotné zemědělské družstvo

Kčs - Koruna československá

KSČ - Komunistická strana Československa

MNV - Městský národní výbor

NF - Národní fronta

NV - Národní výbor

OA - Obchodní akademie

ONV - Okresní národní výbor

OŠ - Obchodní škola

PSVB - Pomocná stráž Veřejné bezpečnosti

SEŠ - Střední ekonomická škola

SK - Sportovní klub

SNB - Sbor národní bezpečnosti

StB - Státní bezpečnost

ÚV ČSM - Ústřední výbor Československého svazu mládeže

ÚV KSČ - Ústřední výbor Komunistické strany Československa

VB – Veřejná bezpečnost

VHŠ - Vyšší hospodářská škola

Úvod

Pojmenování městečka, o němž pojednává tato práce, sahá až do roku 1054 a objevil je kronikář František Kalma ve starých spisech. V té době uctívali lidé na Šumavě sv. Vintíře, a když tento eremita zemřel, bylo po něm pojmenováno území sídliště. Postupem času se jméno komolilo od Vintberg přes Windberg až po Winterberg. Poslední pojmenování bylo Němci přizpůsobeno tak, aby se zdálo, že je městečko německé, ačkoliv zde do třicetileté války žil převážně český živel. Němci odvodili název od klimatických podmínek. Winter značí zimu a druhá část názvu Berg (vrch) značí terén, neboť město je proslulé svou polohou na kopci.¹

Vimperk je malé městečko, rozkládající se na jihu České republiky podél toku řeky Volyňky, a je součástí Šumavy. V současné době se může pyšnit rozlohou 80 km², nadmořskou výškou 694 m a obývá jej přes 7 000 obyvatel. Počátky Vimperku sahají do let 1251-1260, kdy se jednalo o osadu, vedle níž byl vybudován hrad, a v roce 1479 byla tato osada povýšena na město Vladislavem Jagellonským. Jednalo se a stále se jedná o jedno z nejdůležitějších center Šumavy se sedmsetpadesátiletou historií, během níž prošlo zemědělským, průmyslovým a společenským rozvojem. Zároveň se jedná o území, kde došlo k prolínání dvou odlišných kultur a které vytvářelo domov po velmi dlouhou dobu německému i českému obyvatelstvu.²

Vybrala jsem si pro svou práci mapování vývoje událostí po druhé světové válce až do roku 1968. Závěr 2. světové války a následný nástup komunismu je všeobecně známou historií, o které má člověk zřejmě největší přehled. Nemůžeme ale říci, že vývoj událostí byl v každém regionu či přímo městě stejný. Rozhodla jsem se tento vývoj sledovat ve městě Vimperku, neboť je to město, ve kterém jsem vyrostla a navštěvovala základní i střední školu.

Ke sledování událostí mezi lety 1945 - 1968 bych chtěla využít literaturu psanou v té době a literaturu, která byla vydána až po roce 1989, a pokusím se co nejlépe zkompletovat informace o městě Vimperku pro dané období. Ráda bych našla pomocí literatury a výpovědí pamětníka co nejobektivnější pohled.

¹ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 1968*. s. 39.

² HAJNÍK, Roman. *Zmizelé Čechy - Vimperk*. Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-864-5. s. 5-9.

V první kapitole se budu věnovat poválečné situaci v Československé republice a ve Vimperku. Mým cílem je zasadit poválečné dějiny města do celostátního kontextu, ale poválečné dějiny Československa chci rozebrat jen stručně.

Ve druhé kapitole budu popisovat odsun Němců pouze ve městě Vimperku a vývoj města až do února 1948, kdy dochází k politickému zlomu, od něhož se odvíjí dějiny státu i města socialistickým směrem. Ráda bych zpracovala vývoj kultury, školství a politiky téměř do konce čtyřicátých let. Jednu podkapitolu věnuji i tomu, jak reagovalo město Vimperk na únorový převrat v roce 1948.

Třetí kapitola zmapuje oblast kultury, školství a politiky po únoru 1948, kterou následně rozvedu i v kapitole čtvrté. Třetí kapitola popisuje další události ve městě Vimperku, jako jsou například přechody přes hranice, uskutečňované pomocí známého pašeráka Kiliana Nowotného, přezdívaného Král Šumavy, a tato kapitola je zlomová především tím, že popisuje změněný režim, který poznamenal celé Československo, což samozřejmě mění veškeré kraje a okresy, které se změně přizpůsobují. V této kapitole bych se ráda věnovala i podnikům, které buď nově vznikly, nebo které se musely změnám režimu přizpůsobit.

Čtvrtá kapitola se bude zabývat vývojem města v oblasti školství, politiky a společnosti. Bude sledovat vývoj událostí do roku 1968, který je dalším důležitým zlomovým bodem v československých dějinách, a to hlavně kvůli vstupu vojsk Varšavské smlouvy. Během 60. let mluvíme o politickém uvolňování, které se projevuje také ve městě Vimperku, a stejně jako všude jinde, i zde zanechalo svoji stopu.

Pátá, a také závěrečná, kapitola bude popisovat 50. a 60. léta ve městě Vimperku očima pamětníka Jana Tůmy. Jan Tůma ve Vimperku studoval, tudíž zažil a zúčastnil se demonstrace v roce 1953 a následně ve městě i pracoval ve funkci vedoucí obchodního oddělení Dřevopodniku. Díky němu bych chtěla stručně porovnat život ve městě v 50. a v 60. letech, přičemž závěrečným rokem by se stal rok 1968, ve kterém na území Československa vstoupila vojska Varšavské smlouvy.

1 Poválečná situace v Československu a ve Vimperku.

1.1 Poválečná situace v Československu

Rudá armáda se přiblížila k československým hranicím již koncem léta roku 1944, v druhé polovině roku 1944 byla těžištěm bojů sovětsko-německá fronta. Postup vojsk byl tedy omezen. Díky úspěchům přecházelo mnoho měst do ofenzívy, v Praze se jedná o přelom 4. a 5. května 1945, kdy došlo k ozbrojeným střetům, které přerostly v povstání, díky kterému se povedlo obsadit poštu, telefon i telegraf, nádraží, rozhlas a mosty přes Vltavu. Vhod přišla i pomoc od Vlasovců, protože samotní Pražané neměli na svých barikádách mnoho šancí, neboť Němci nasadili těžké zbraně i letectvo. Rudá armáda vstoupila do Prahy 9. května 1945 v ranních hodinách, a tím započaly boje mezi Rudou armádou a posledními oddíly německých vojsk, dokud nebylo dovršeno osvobození.³

Nová československá vláda byla vyjednána mezi centry zahraničního odboje, tedy mezi Londýnem a Moskvou, přičemž jednání započala již v březnu 1945 a vláda byla jmenována 4. dubna 1945 v Košicích. V dubnu se z exilu vrátil dr. Edvard Beneš. Po osvobození Prahy došlo k reformám politického systému, Československá republika se stala lidově demokratickým státem a celá politika se posunula doleva. Principem politického života po válce měla být národní jednota, zároveň se vytvořila Národní fronta Čechů a Slováků, ve které se scházeli představitelé všech povolených stran. Velice nepříznivě se vyvíjela situace pro národnostní menšiny. Němci i Maďaři se stali bezprávnými a po Postupimské konferenci měl být postupně prováděn jejich odsun.⁴ V rámci znovuoživení Československa byly důležité Benešovy dekrety, které Edvard Beneš vydával v průběhu války, a po osvobození Československa měly sílu zákona. Dekrety byly velmi důležité i pro následující odsun menšin, především německého a maďarského obyvatelstva. Dekret č. 5/1945 označil Němce jako nespolehlivé a vlastnictví měl spravovat stát. Dekret č. 12/194 mluvil o konfiskaci. Dekretem č. 33/1945 zbavil tyto menšiny československého občanství.⁵

³ PROCHÁZKA, Jaromír. *Poválečné Československo: 1945-1989*. Praha: Univerzita Karlova, 1991. ISBN 80-7066-437-1. ISBN 80-7066-437-1. s. 6-8.

⁴ RADA, Ivan. *Dějiny země Koruny české*. Praha: Paseka, 1992. ISBN 80-85192-30-6. s. 249-253.

⁵ TOMS, Jaroslav. *Přehled vývoje česko-německých vztahů na území České republiky od 12. století do roku 1947*. 4. dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 2002. ISBN 80-7082-852-8. s. 128-129.

Dne 3. 9. 1945 podepsalo kapitulaci i Japonsko a tím druhá světová válka definitivně skončila. Do Prahy přijel britský maršál Montgomery a Američané odevzdali československým jednotkám výzbroj tankového sboru. V listopadu dorazila i delegace maďarské vlády, která chtěla jednat o odsunu Maďarů, avšak jednání příliš dobře nedopadla.⁶ Roku 1946 mělo být provizorní Národní shromáždění vyměněno za řádné orgány dle voleb. Samozřejmě je, že se lidé po válce ve velkém klonili k levici a významně ovlivňovala lidské povědomí i osvoboditelská Rudá armáda, a tak se KSČ stala nejsilnější stranou. V červenci byla ustanovena nová vláda, v jejímž čele stanul Klement Gottwald. Demokratické strany se snažily o tradiční parlamentní politiku a o boje s komunisty, co se týče působení v hospodářské politice a zemědělství. Spory mezi stranami byly doprovázeny stávkami, které měly spojence ve sjednocených odborech, v jejichž čele působil Antonín Zápotocký. Již v roce 1947 se tak země dostala do hluboké krize, neboť znárodněné podniky nebyly efektivní, v zemědělství klesla produktivita a celé situaci nepomohlo ani dlouhodobé sucho. Pomoc mohla přijít ze strany Ameriky prostřednictvím Marshallova plánu, tu však muselo Československo pod tlakem Sovětského svazu odmítnout. V tuhle chvíli můžeme definitivně mluvit o rozdělení na východ a západ, přičemž Československo se tímto aktem stává součástí východu.⁷

1.2 Poválečná situace ve Vimperku

Šumava byla již od začátku května postupně osvobozována americkou armádou, poslední boj se odehrál nedaleko obce Zejbiš. Vzhledem k tomu, že se jedná o pohraniční oblast, byla z větší části osídlena německým obyvatelstvem, ačkoliv po válce se čeští obyvatelé přistěhovali ve velkém množství. Veškeré regiony se samozřejmě musely přizpůsobit změnám po válce, nicméně pro pohraniční regiony bylo plnění nových zákonů obtížnější, a to především v rámci řešení otázky odsunu Němců.⁸

Díky zprávám ze zahraničního rozhlasu z Moskvy i z Londýna věděli občané Vimperku velmi dobře, že se blíží konec války, a i přes nabádání Jana Tomáše Steinbrenera jejich pracovní morálka upadala a německá část obyvatelstva, ačkoliv se starala o příchozí německé vyhnance, sama předpokládala pád Německa. Koncem dubna již můžeme

⁶ DORAZIL, Otakar a Josef HAUBELT. *Světové dějiny v kostce: historická příručka*. 4. vyd. (přepřac. a dopl.). Vimperk: Papyrus, 1997. ISBN 80-85776-73-1. s. 383.

⁷ BĚLINA, Pavel. *Dějiny zemí Koruny české II*. Praha: Paseka, 1992. ISBN 80-85192-30-6. s. 254-262.

⁸ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*. s. 6-8.

mluvit o bezprostřední blízkosti spojeneckých armád a vimperské Němky se snažily o prohlášení města za lazaretní, díky čemuž by nedošlo k jeho bombardování. Ještě 5. května 1945 odporovaly jednotky SS americké armádě v šumavském lesnatém terénu, avšak následující den byl tento odpor zlomen. Americká vojska vstoupila do Vimperku 6. května 1945. Několik dní poté vytvořili občané národní výbor, který se skládal z obyvatel české národnosti. Předsedou se stal František Černík.⁹ Národní výbor se staral o výběr zbraní od civilního obyvatelstva, zajištění pořádku, vydávání sociálních podpor, ale i o zápis potravin a textilu u všech občanů. Vše muselo podléhat americkému velitelství.¹⁰

Přestože byl konec války, ve Vimperku bychom napočítali cca 160 českých obyvatel a přes 5 000 obyvatel zcela německých. Během května došlo k přesunům lazaretu, kde se léčili němečtí vojáci s nakažlivými chorobami. Ani přítomnost amerických vojsk nezabránila Němcům pokoušet se o únik do Bavorska a Rakouska. Jedním z nich byl například Josef Bradatsch, poradce nacistů, jenž byl při útěku zadržen, předveden před soud a následně musel do odsunu, který měl být později proveden. Německá armáda nadále doufala, že dojde ke zlomu ve válce a veškeré válečné vybavení, automobily i letadla nechávala na loukách v okolí, shazovala munici do řek a své zásoby si schovávala u vimperského německého obyvatelstva.¹¹

Co se týče změn ve Vimperku od druhé poloviny roku 1945, začaly ve městě, především v jeho staré části, postupně mizet domy. Jedná se např. o deset zbouraných domů v Pivovarské ulici. V provozu již nebyly oba pivovary, ale pouze zámecký pivovar, který měl sídlo v Protivíně.¹² Pokud se obrátíme k potřebám lidí bezprostředně po druhé světové válce, o jejich uspokojování se snažil starat Národní výbor a také komplex placených i neplacených služeb. Z placených služeb bychom mohli najít mnoho malých provozoven, drobné služby, opravy předmětů domácího i textilního charakteru, ale i provozovny nabízející občerstvení. Některé z dílen posléze přebírali čeští občané, kteří se do Vimperku zpět přistěhovali. Postupně se provozovny a dílny rozrůstaly a pak můžeme mluvit o restauracích a hostinstvích. Obchodní prodejny

⁹ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979., Pamětní kniha uvádí jméno Josef Černík, o kterém je v kronice psáno, že předsedal ve výboru i během okupace, s. 13.

¹⁰ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*. s. 8-13.

¹¹ Tamtéž s. 12 - 15.

¹² HAJNÍK, Roman. *Zmizelé Čechy - Vimperk*. Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-864-5. s. 15.

spadaly do státního obchodního sektoru. Neplacené služby zahrnovaly výstavby nových silnic, včetně jejich udržování, Památník osvobození a společenského domu.¹³ Pod národní správou se v květnu dekretem prezidenta ocitla i knihtiskárna, ve které došlo k obnovení výroby, i když v menším rozsahu.¹⁴ 10. června 1945 byl založen sbor hasičů, do něhož se přihlásilo 110 členů.¹⁵

Po druhé světové válce příslušel Vimperk k Okresnímu národnímu výboru v Prachaticích, avšak měl svůj berní úřad a velitelství SNB. Dopravu zajišťovala železniční trasa Strakonice - Volary a autobusy ve směrech Bučina, Zdíkov, Kašperské Hory a Prachatice, přičemž silnice byly poměrně v dobrém stavu. Další spojení se světem zajišťovala pošta, telegraf a telefon, které byly umístěny v domě č. popisné 195.¹⁶

V červnu 1945 byly přijaty dekrety o pozemkové reformě. Ve městě Vimperku došlo ke konfiskaci zemědělské půdy včetně budov, zvířectva a inventáře o rozloze 716 ha orné půdy a luk. Výměra jednotlivých usedlostí se pohybovala do 15 ha, pouze 6 usedlostí mělo výměru 15 - 35 ha. Koncem května 1946 se konalo slavnostní předání dekretů zemědělcům. Celkem získalo zkonfiskovanou půdu, včetně budov, 22 osídlenců. Např. usedlost Němce Brunnera byla předána Janu a Anně Miglovým. V průběhu doosídlování a obsazování živností přicházeli učitelé, zaměstnanci ČSD, zaměstnanci lesní správy a další.¹⁷

2 Vysídlení sudetských Němců z Vimperku a vývoj ve městě do února 1948

2.1 Vysídlení sudetských Němců

O odsunu uvažovala exilová vláda Československa již během války a netajila se tím ani před ostatními mocnostmi. Bezprostředně po porážce Třetí říše začalo docházet k tzv. „divokým odsunům“, kdy nemůžeme mluvit o plánovaném a zákonem

¹³ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 287, s. 310-311.

¹⁴ KADOCH, František. *Sto let knihtiskárny ve Vimperku*. 1972, vlastní náklad. ISBN 59-132-72. s. 27.

¹⁵ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*. s. 17.

¹⁶ Tamtéž. s. 5-6.

¹⁷ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 2-3.

podloženém vysídlování, naopak se jednalo o brutální akce ze strany Čechů, a to hlavně těch, kteří si pamatovali vývoj událostí po Mnichovské dohodě, kdy domovy Čechů zabírali Němci a ti tedy Němcům, podle jejich vlastních slov, opláceli stejnou mincí. Češi vyháněli Němce, aniž by k tomu byli předním vyzváni, přičemž tento způsob odsunu je nyní popisován jako brutální akt.¹⁸ Ale i v této situaci se objevili lidé, kteří se snažili zachovat lidsky, například vychovatel P. Pitter se staral o děti ze sběrných táborů až do doby, kdy byly odsunuty zákonem. Poskytl jim péči ve svých ozdravovnách, které měly být původně využity židovskými dětmi z koncentračních táborů.¹⁹

„Od roku 1926 žila naše rodina ve Vimperku, kde byl otec cestářem. Zprvu byly poměry mezi Čechy a Němci normální, ale během roku 1938 se vyhroutily tak silně, že Němci například otci vyhrožovali smrtí, že bude „jeho hlavou flastrována silnice“. Proto jsme na místě nemohli zůstat. Nevěděli jsme do poslední chvíle, kudy povede demarkační čára, nakonec byl náš dům posledním v Říši a ne prvním v nezabraném území. Proto jsme dům opouštěli mezi posledními, spolu s odcházejícím českým vojskem. Při tom spěchu se v mansardě převrhla zapálená svíčka, naštěstí oheň včas uhasila po našem odchodu teta. Na ruční vozík a káru jsme naložili jen nejnnutnější věci. Přišli jsme o rodinný domek se zařízením, který otec svépomocí stavěl v letech 1926 až 1929 a kde bydlela naše šestičlenná rodina a ještě rodina tety a strýce, také šestičlenná. Odjeli jsme, vlastně jenom odešli, do nejbližší vesnice, která nebyla zabrána. Žili jsme pak odděleně v různých rodinách na třech místech. Později bylo umožněno matce (otec měl zákaz) odvézt nějaký nábytek, abychom měli v čem bydlet. Teta s rodinou se později musela vystěhovat do Smrčné. Do Vimperku jsme se vrátili až v říjnu 1945. Domek byl

¹⁸ Již během druhé světové války se formovala politika odčinění Mnichova, jejíž zásady byly obnovení Československa v původních hranicích, zabezpečení proti Německu a záruky, aby se Mnichov neopakoval. Důležitou částí této politiky byla myšlenka národního státu Čechů a Slováků, která by se uskutečnila likvidací menšin. V roce 1943 dosáhlo Československo souhlasu velmocí s odsunem, ale doposud nebylo jasné, jakým způsobem by měl odsun probíhat, a západní mocnosti si myslely, že se jedná především o aktivní nacisty. Po válce však převládla myšlenka kolektivní viny nejen Němců, ale i Maďarů, a stala se hlavní pro státní politiku. Ačkoliv Beneš přímo k divokému odsunu nepobízel, z jeho slov se dalo pochopit, že ho nijak neodmítá, neboť v obyvatelstvu pobízel protiněmeckou náladu: *„Činím německý národ jako celek za nacismus a za všechny jeho zločiny (...) odpovědným, pokládám za nutné politicky z toho vyvodit důsledky vzhledem k celému státu... Víím, že byli Němci, jednotlivci, kteří si této hrůzy nebyli vědomi. Ale jde o přímou vinu převážně většiny Němců a proto Němci jako celek jsou odpovědní.“*

KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. Praha: Panorama, 1990. Stopy, fakta, svědectví (Panorama). ISBN 80-7038-193-0. s. 14-19.

¹⁹ SUSAN, Zdeněk. *Vyprávění o Čechách a Němcích v českých zemích*. 2. opr. vyd. Středokluky: Z. Susa, 1995. ISBN 80-901910-1-0. str. 30-34.

totiž obsazen Němci a my museli půl roku čekat, než ho uvolnili.“

*Miluše Peková, tehdy Vimperk.*²⁰

Organizovaný odsun sudetských Němců se mohl uskutečnit až po podepsání Postupimské dohody 2. 8. 1945.²¹ Postup vysídlování se řídil podle plánu, potvrzeného v listopadu 1945, Kontrolní rady pro Německo, přičemž statistiky uvádí, že bylo odsunuto 2 500 000 Němců.²²

Po válce si německé obyvatelstvo Vimperku myslelo, že si již může oddechnout, avšak opak se stal pravdou. Od 15. 7. 1945 byli Němci nuceni nosit bílou pásku na rukávu, v níž bylo písmeno "N", aby se Němec od Čecha snadno rozpoznal. Tuto pásku si mimo Vimperk často sundávali, když se dopouštěli trestných činů, např. krádeží, šmelinářství apod., a nebyl nikdo, kdo by měl možnost je mimo město kontrolovat. Veškeré důležité pracovní pozice byly přeořazovány Čechy namísto Němců, např. notář Leo Herlest musel předat své místo ve prospěch Čecha Emila Krause z Volar. 15. srpna 1945 městský úřad ale stále zaměstnával 14 německých úředníků, kteří však měli být co nejdříve posláni zpět za hranice. Postupně ve správu Čechů připadly veškeré instituce - škola, nemocnice, továrny, ale i zemědělská pole. S příchozími Čechy však přišel i problém s jejich ubytováním, a tak docházelo k přesunům německého obyvatelstva do jiných a horších bytů, čímž samozřejmě vznikala mezi oběma národnostmi konflikt.²³

Hlavní slovo při vysídlování Němců z vimperského kraje měl major Brewster, který vybral osoby, jež mohou zůstat, a ty, které budou odsunuty. Chtěl postupovat dle výsledků Postupimské konference, ale zároveň si byl vědom možných komplikací a odporu ze strany německého obyvatelstva. Počet uprchlíků ve městě přesahoval 1500 osob. Již do 28. 10. mělo být transportem odvezeno přes 700 pruských uprchlíků, ale na rozkaz Američanů se transport odložil.²⁴ První transport se uskutečnil 10. března 1946, přičemž plánem bylo vysídlení do jednoho roku. Celkem proběhlo 6 transportů a počet odsunutých Němců čítal 1 826 osob. Odchod Němců z pohraničí se

²⁰ Šumavský hraničář: Vyhnání Čechů z pohraničí - vzpomínky hraničářů. Část III. [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/vyhnaní-cechu-z-pohranici-3.html>.

²¹ STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945-1947*. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-200-0328-2. s. 90.

²² NĚMEČEK, Jan, Stanislav BIMAN, Jindřich DEJMEK a Jan KUKLÍK. *Cesta k dekretům a odsunu Němců: datová příručka*. Praha: Baronet, 2002. ISBN 80-7214-519-3. s. 96-97.

²³ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*. s. 22-24.

²⁴ Tamtéž. s. 25-27.

odrazil v hospodářství, neboť odejít museli i odborníci ve svém oboru, kteří se následně velmi těžko nahrazovali. Národními správci bylo zajištěno 83 živností a 4 průmyslové podniky. Z hlediska revoluční perspektivy se však jednalo o nezbytné řešení.²⁵

Podle rozhodnutí vítězných mocností mělo dojít k odsunu s pouhým padesátikilovým zavazadlem, a to u osob za války zfanatizovaných Hitlerem, u podporovatelů Třetí říše, a mnohdy také u neaktivních antifašistů, i když stáli v opozici proti Německu. Své přání k přesídlení vyslovili i Rakušané, kterým to bylo umožněno, ale odejít mohli pouze s třicetikilovým zavazadlem. Kvůli blízkosti města k hranicím však Rakušané zvládli svůj majetek přestěhovat do Rakouska, aniž by byli dostihnuti. Ještě předtím, než docházelo k organizovanému odsunu Němců, stali se terčem různých krvelačných akcí, které pořádali takzvaní čeští vlastenci, jejichž zločiny se nikdy pořádně nevyšetřovaly.²⁶

Teprve v roce 1946 se přešlo k organizovanému vysídlování. Docházelo k domovním prohlídkám, při kterých se nacházely různé plakáty, které hlásaly podporu Třetí říše.²⁷ Jen několik jednotlivců z řad německého obyvatelstva Vimperku bylo věrných demokracii. Němce, kteří měli být posláni do Prachatic k transportu, odbavovali v sále u Wiesnerů a u Sternů.²⁸ Zde se konaly poslední náhodné kontroly osobních věcí Němců. Při těchto prohlídkách byl velmi aktivní jeden z členů pozdějšího StB, jmenovaný H. M., který okradl manželku bývalého ředitele Šumavanu v parku se střelnou zbraní v ruce.²⁹ Co se týče prvního transportu přímo z Vimperku, který byl uskutečněn 10.3.1946, jako odbavovací prostor zde sloužil Hotel Centrální a majetek se dával do Schwarzenberského pivovaru. Sběrný tábor vznikl až v létě 1946 v tiskárnách a poskytl azyl 7 114 osobám. Nejednalo se o plnohodnotné bydlení, k dispozici měli lidé 3 kuchyně, žádné umývárny (k hygieně mohli využít pouze vodní náhon na dvoře), dále lékaře, ošetřovatele a velitele tábora. Tábor zanikl v říjnu 1946.³⁰

²⁵ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 2-3.

²⁶ BALCAR, Bohuslav. *Vimperk a okolí - osvobození 1945*. Domažlice: Resonance, 2016. Z Normandie přes Ardeny až k nám. ISBN 978-80-88220-00-8. s. 11.

²⁷ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*. s. 43.

²⁸ LEHEČKOVÁ, Vladislava. *Okres Prachatice po roce 1945*. Brno. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Libor Vykoupil. s. 51.

²⁹ LUKEŠ, Miloslav. *Tiskárny na Šumavě: a trochu z historie*, vydal M. Lukeš, Vimperk 2007. ISBN 978-80-254-0861-2. s. 56.

³⁰ LEHEČKOVÁ, Vladislava. *Okres Prachatice po roce 1945*. Brno. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Libor Vykoupil. s. 51.

Od konce roku 1945 do ledna 1948 byly prodávány konfiskované věci po Němcích, a to předměty za 3 292 447 Kčs Fondem národní obnovy, předměty za 265 516 Kčs na veřejných dražbách a oblečení za 3 557 796 Kčs.³¹

2.2 Vývoj ve městě do února 1948

Město, zrušeno válkou a odsunem Němců, se snažilo zachovat si svou průmyslovou a zemědělskou výrobu, což nebylo jednoduché, zvláště když na počátku roku 1946 byly zaznamenány rozsáhlé škody způsobené kůrovcem. Samozřejmě bylo obtížné obsadit volná místa po vysídlených obyvatelích. Projevovale se nenávisť vůči Němcům a hitlerovským fanatikům, což dokazuje událost ze 17. 3. 1946, kdy nechali čeští obyvatelé zbylé německé obyvatelstvo uklízet bláto a smetí ve městě. V druhé polovině roku 1946 byla ale zbývajícím Němcům povolena pracovní činnost a jejich plat činil 5 Kčs na hodinu. Lidé řešili otázku mravnosti, víry, měli smíšené pocity z odeznívající války, která byla však stále připomínána na každém kroku. Svědčí o tom i událost počátku roku 1946, kdy skupina zedníků opravovala terasu při továrně na prádlo a jeden z nich našel granát. Myslel si, že je již zneškodněný, avšak když na něho poklepal, nastala exploze, kterou zedník nepřežil.³² V roce 1947 postihlo Československo sucho a země byla neúrodná. To samozřejmě poznamenalo i Vimperk a drobní statkáři museli prodávat svá zvířata, ubývalo zásob chlebového obilí a větší statkáři toho využívali ve svůj prospěch, neboť si mohli dovolit navýšit ceny.³³ Během roku 1947 se ve městě vybuďovala mlékárna, továrny na prádlo, nemocnice, vystavěl se most, sklárství bylo uvedeno do provozu a také proběhla oprava městského vodovodu.³⁴

2.2.1 Politická situace

V květnu 1946 proběhly v Československu volby, k nimž se z Vimperku dostavilo 424 mužů a 451 žen,³⁵ přičemž výrazně vyhrála Komunistická strana Československa, která získala patnáct ze třiceti mandátů. Dalšími stranami v městském národním výboru byli sociální demokraté, lidovci a národní socialisté. V červnu si KSČ vydobyla i 4 mandáty v Prachaticích, kde měla dva zástupce z Vimperku - Josefa Taliána a Táňu

³¹ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*. s. 121.

³² Tamtéž. s. 50-51.

³³ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 355.

³⁴ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*. s. 90.

³⁵ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 4-6.

Košťálovou.³⁶ Během roku 1947 se začaly připravovat plány na rozpočet hospodářství pro rok 1948, již pod nově zvoleným předsedou městského národního výboru Silvestrem Vlčkem. Pro schválení bylo zapotřebí dvou třetin národního výboru, ale během jednání se sociální demokraté i národní socialisté zvedli a odešli, čímž zůstal návrh neschválen. Až po únoru 1948 komunisté zjistili, že to byla akce, která měla snížit jejich vliv. Tento politický boj se však projevoval v různých oblastech, např. redaktor Šumavského hraničáře, jímž byl sociální demokrat, dle komunistů vydával protikomunistické články.³⁷

V srpnu bylo ve městě 47 domů, které po konfiskaci německého majetku zůstaly neobydlené. Národní fronta vytvořila komisi, která tento movitý majetek přerozdělovala. Po přidělení domu musel Fond Národní obnovy odhadnout cenu majetku a následně udělit vlastnické právo. Následovalo i převedení schwarzenberského majetku, především zámku, jehož vlastníkem byl kníže Adolf Schwarzenberg, dle zákona 143/47 do státní správy.³⁸ Závěr roku byl pro KSČ slibný, neboť strana sílila v celostátním měřítku, a proto v roce 1948 vstupovala do politické sféry jako nejsilnější strana.³⁹

2.2.2 Školství

Obchodní škola během války přesunula své zázemí do Volyně, kde však v roce 1944 musela svou činnost zastavit, neboť studenti byli nuceni pracovat ve vimperských továrnách⁴⁰ a budovy škol byly využívány jako nemocnice pro německé uprchlíky a později pro americkou armádu.⁴¹ Po osvobození se Místní národní výbor snažil o co nejrychlejší návrat školy do města, což vzhledem ke stavu budov nebyl jednoduchý úkol. Obyvatelé Volyně se naopak snažili o definitivní umístění školy ve Volyni, což bylo ministerstvem zavrženo, neboť byla škola založena roku 1936 ve Vimperku a její dočasné přesídlení bylo nutné vzhledem k politické situaci. 1. ročník byl na školní rok 1945/1946 umístěn do budovy školy v parku a byly mu přiděleny 4 místnosti, přičemž

³⁶ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*. s. 56.

³⁷ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 280.

³⁸ LEHEČKOVÁ, Vladislava. *Okres Prachatice po roce 1945*. Brno. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Libor Vykoupil. s. 83.

³⁹ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 284-287.

⁴⁰ PROKOPOVÁ, Hana. *Pamětní list u příležitosti 60. výročí založení obchodní akademie a gymnázia ve Vimperku: 1936-1997*. Vimperk: Vlastním nákladem, 1997. s. 6.

⁴¹ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 375.

zbytek využívala měšťanská škola. Učitelé tak museli vyučovat I. ročník ve Vimperku a II. ročník ve Volyni. To vyvolávalo nechuť učitelského sboru snažit se o přestěhování školy do Vimperku, neboť pro ně bylo náročné přejíždět z místa na místo, avšak tento přesun podporovaly Prachatice, které nechtěly, aby se škola stala součástí jiného okresu. 16. 8. 1946 byl přijat návrh na umístění školy do budovy v Pivovarské ulici, kde má své zázemí dodnes.⁴²

„Dne 25. 7. 1946 je ustaveno při MNV ve Vimperku kuratorium Veřejné obchodní školy. Prvním předsedou je zvolen tehdejší předseda MNV J. Talián. V kuratoriu zasedají zástupci některých vimperských závodů i soukromé osoby. Za správu školy je zvolen prof. J. Rom. Probíhají intenzivní adaptační práce na zprovoznění budovy v Pivovarské ul. Pravidelné vyučování na dvouleté obchodní škole je zahájeno 16. 9. 1946 v provizoriu budovy v parku. Teprve 22. 10. 1946 je definitivně zrušena expozitura ve Volyni a před Vánoci 1946 jsou žáci obou ročníků přemístěni do nových prostor budovy v Pivovarské ulici. Ředitelem školy je opět jmenován Ing. A. Morávek. V učitelském sboru působí: prof. J. Rom, Fr. Synáč, Jos. Vydrář, A. Láska, L. Čermáková, ing. J. Drahorádová, učitelé V. Habán, L. Martínková, M. Kohoutová a E. Bovšik. Z externistů na škole vyučují: PhMr. F. Fanta, J. Vlček a J. Mašek. Sbor doplňuje administrativní síla (F. Hauserová) a školník.“⁴³

Škola přijala i studenty ze vzdálených měst, díky čemuž vznikl internát v dnešní Rožmberské ulici. Školní rok 1946/47 se díky tomu vykazoval 132 studentů a 5 privatistů. Dále byly plně podporovány kurzy pro učitele, studenti mohli získat stipendium a školné se vybíralo dle platů rodičů ve výši od 100 do 300 Kčs. Pro školní rok 1947/1948 byla obchodní škola povýšena na obchodní akademii s přiřčenou veřejnou obchodní školou.⁴⁴ Díky tomuto povýšení Šumava získala vyšší obchodní učiliště, a tak se mohl i internát přestěhovat na lepší místo - bývalý penzion Sv. Rafael. Pro úspěšné studenty a studenty z nemajetných poměrů byly poskytovány slevy internátních poplatků.⁴⁵

⁴² PROKOPOVÁ, Hana. *Pamětní list u příležitosti 60. výročí založení obchodní akademie a gymnázia ve Vimperku: 1936-1997*. Vimperk: Vlastním nákladem, 1997. s. 6-7.

⁴³ Tamtéž s.8

⁴⁴ Tamtéž. s. 8.

⁴⁵ Obchodní akademie ve Vimperku. *Výroční zpráva* [online]. Vimperk: Vlastním nákladem, 1948 [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: https://www.oag.cz/wp-content/uploads/2016/05/vyrzprava_48.pdf. s. 21-22.

Obecná škola byla národním výborem otevřena již 23. 5. 1945 a své sídlo měla v budově lesní správy. Později se přemístila do budovy v parku a výuky se chopila Marie Martínková-Hanclová. V červnu na školu nastoupil Jan Kouba, který se snažil o uvolnění školy Masarykovy, v níž měla útočiště americká armáda. Vybavení tříd bylo poskládáno v různých částech města, nejvíce jej bylo v pivovaru. Vzhledem k tomu, že před začátkem školního roku 1945/1946 probíhaly prázdniny, museli učitelé získat vybavení co nejrychleji, aby výuka mohla začít včas. V parku byly třídy měšťanské, národní i obchodní školy a spadaly do správy profesora Roma. 15. 10. 1945 se otevřela i škola mateřská, kde se výuky chopila Blanka Horká. Počátkem roku došlo k přemístění měšťanské školy do budovy Masarykovy školy a správa obecné a měšťanské školy se rozdělila.⁴⁶ 21. dubna 1948 byl parlamentem přijat zákon o jednotné škole, díky němuž se v budoucích letech slučují dvě střední osmileté školy.⁴⁷

2.2.3 Kultura

Kultura je velmi důležitým prvkem společnosti, a proto i ve Vimperku dbali na její rozvoj. Od roku 1945 do roku 1948 vycházely noviny s názvem Šumavský hraničář. Turistické vyžití nabízel především nedaleký Boubín. Díky pěším výletům a zmatku mladých po osvobození se začaly tvořit mládežnické organizace. V roce 1946 vznikl Svaz české mládeže.⁴⁸ Snaha propojit sport a tělovýchovu do jedné organizace se projevovala bezprostředně po válce a po únorovém převratu pokračovala velmi rychle.⁴⁹ 18. 4. 1946 vyrazili do ulic mladí chlapečci v rámci velikonočních svátků, aby získali nějakou sladkost či drobný peníz. V květnu začal působit i ochotnický spolek Hraničář, který hrál hry od Ladislava Stroupežnického, např. Zvíkovského raráška. V květnu byl pod záštitou KSČ uspořádán malý koncert, na němž se představili mistři harmoniky z Československého rozhlasu, avšak návštěvnost byla nevelká.⁵⁰ V polovině roku 1947 uspořádala propagační komise výstavu výrobků zdejšími firmami, která obsahovala tisky,

⁴⁶ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 376.

⁴⁷ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 4.

⁴⁸ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 300.

⁴⁹ MONDL, Jakub. *Historie tělesné výchovy a sportu ve Vimperku*. České Budějovice, 2017. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc. s. 27.

⁵⁰ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*. s. 50-53.

sklářské výrobky, modlitební knihy ve 22 jazycích a výstava se stále rozrůstala. Zároveň se plánovaly trhy, plesy, tančírny, a to už i na rok 1948.⁵¹

2.2.4 Únor 1948

Jeden z významných mezníků dějin Československa nastal ve dnech 17. - 25. 2. 1948, známe jej pod názvem Únorový převrat a dnes je považován za přechod od demokracie k totalitě, čemuž se snažil prezident Edward Beneš vyhnout. Ještě tentýž rok abdikoval a prezidentem se stal Klement Gottwald.

Ve Vimperku se ve dnech 17.2. - 25.2. vzhledem politickému vývoji celého Československa scházela rada Místního národního výboru a vytvořila akční výbor Národní fronty, který byl složený ze zástupců 4 politických stran a místních sdružení. Ze své schůze následně zaslali telegram předsedovi vlády Klementu Gottwaldovi:⁵²

„Plenární schůze MNV ve Vimperku, na níž shromáždění členové všech politických stran NF, prohlašuje jednomyslně, že stojí za Vaší vládou a jasným košickým programem, jakož i budovatelským programem Vaší vlády a trvají na tom, aby dohodnutá zákonná opatření, jako úprava ústavy republiky, zemědělské zákony, národní pojištění, úprava platů státních zaměstnanců, daňové reformy pro živnostníky a zemědělce, byly do volebního termínu parlamentem projednány a uzákoněny. Ubezpečujeme Vás, že snahy Vaše i Vaší vlády budeme svorně a ze všech sil podporovati.“⁵³

Z té samé schůze byl poslán ještě telegram Edvardu Benešovi:

„Plenární schůze MNV ve Vimperku, na níž byli shromáždění členové všech politických stran NF, projevuje Vám jednomyslným usnesením díky za obezřetný zákrok v řešení vnitropolitické situace a dovoluje si Vás ubezpečiti naprostou oddaností a věrností.“⁵⁴

Během schůze se osvětlovala situace v Praze. Na 22. 2. byl svolán sjezd závodních rad, na který se sjížděli delegáti z celé republiky. Na schůzi bylo zvoleno 13 delegátů za prachatický okres. Delegáty z Vimperku se stali Josef Imramovský, K. Langr a pan Praněk. 24. února se konala generální stávka. Přesně od 12:00 se zastavil provoz,

⁵¹ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 3-4.

⁵² Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*. s. 120.

⁵³ Tamtéž. s. 120.

⁵⁴ Tamtéž. s. 120., Pamětní kniha neuvádí datum odeslání telegramu.

houkaly sirény, nejezdily vlaky ani autobusy a nepracovalo se až do 13:00. Stávka byla prý stoprocentní a měla poukázat na sílu pracujících mas. Toho dne vznikl ve Vimperku i Akční výbor Národní fronty.⁵⁵ Obyvatelé, kteří tak ještě neučinili doposud, se začali hlásit ke Komunistické straně a KSCČ se tak stalo jedinou politickou organizací ve městě. Za cíl měla vychovat z lidí dobré a uvědomělé komunisty díky přednáškám, školením a členským schůzím.⁵⁶

3 Politika, společnost, školství a průmysl po únoru 1948

3.1 Politika

Ačkoliv komunismus slavil triumf, našli se i lidé, kteří s novým režimem nesouhlasili, či se dokonce stali západními agenty, jako např. poručík Josef Raumon. Ten sice vstoupil do politického života jako aktivní komunista, ale pak se ukázalo, že se podílel na převádění lidí přes hranice do Německa. 1. 2. 1949 vzniklo ve Vimperku první Okresní oddělení SNB, do jehož čela se jako první posadil náčelník Antonín Lenc, kvůli němuž se přechody přes hranice staly mnohem obtížnější.⁵⁷

Mezi léty 1945 - 1949 byl Vimperk pod správním okresem Prachatice, ale od roku 1949 do roku 1960 se stal sídlem okresu, přičemž po roce 1960 byl opět začleněn pod Prachatice.⁵⁸ Velký význam hrály v květnu 1948 volby, v nichž zástupci všech stran vypracovávali jednotný program - jednotnou kandidátku Národní fronty. Pokud by někdo s programem nesouhlasil, měl odevzdat prázdný lístek, ale pro kandidátku Národní fronty údajně hlasovalo skoro 90% všech voličů, čímž volby skončily v její prospěch. Základem pro socialistické přebudování státu se stala Ústava 9. května z roku 1948 a výstavbu socialismu stanovil IX. sjezd KSCČ, který se konal o rok později. V rámci nové ústavy byl vytvořen samostatný kraj Českobudějovický, v němž žilo 21 722 obyvatel. Okresní Národní výbor začal ve Vimperku fungovat od února 1949. Jeho sídlem se stal bývalý hotel Central a prvním předsedou byl zvolen Jaroslav Čuba.⁵⁹

⁵⁵ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 4-5.

⁵⁶ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*. s. 120-121.

⁵⁷ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 5.

⁵⁸ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 290.

⁵⁹ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 5-7.

24. ledna 1952 se konala v Lidovém domě konference družstevníků pod heslem: „*S prezidentem Gottwaldem za mír a socialistickou vesnici*“. Došlo na ní k přijetí stanov JZD a byli zvoleni delegáti na I. celosvětový sjezd družstevníků. Okresní národní výbor se snažil o podporu politickou i hospodářskou, ale i o rozšíření a vybudování nových JZD. V rámci toho byl sestaven sbor aktivistů, který měl místním funkcionářům pomáhat.⁶⁰ V červnu 1953 se muselo město Vimperk přizpůsobit měnové reformě, při níž přestaly platit staré peníze, a byl zrušen přidělový systém. Reforma měla za důsledek veřejné protesty a tuhle situaci měl vyřešit vedoucí tajemník OV KSČ Preininger, který však nepokoje neuklidnil a musel do města pozvat příslušníky pohraniční stráže z Volar. V květnu roku 1954 se v celé republice konaly volby do Národního shromáždění pod heslem „*Za šťastnou budoucnost, za radostné úsměvy našich dětí volíme kandidátku NF*“.⁶¹

Rok 1955 byl významný díky celostátním akcím, mezi nimiž byl II. celostátní sjezd ČSM, II. celostátní sjezd JZD a I. celostátní spartakiáda v Praze. V negativním slova smyslu byl tento rok však významný i v zemědělství, kterému se nedařilo. Na základě výzvy ÚV ČSM přijížděly v průběhu r. 1955 do Vimperku brigády mládeže, které pomáhaly při obdělávání ladem ležící půdy.⁶² Do dubna se zapojilo více než 200 mladých lidí. Do života lidí zasáhly dvě politické akce - II. celookresní konference Pomocné stráže VB a zasedání ONV 25. června 1955, na níž se řešila celostátní situace a rozbor zemědělské výroby. Rok 1956 se totiž stává prvním rokem druhé pětiletky. Tento vstup byl závody vítán se slávou, např. v Šumavanu se konalo slavnostní zahájení práce za účasti zástupců armády, kteří se podíleli na kulturním doprovodném programu. Na počátku roku 1956 se konala celostátní konference KSČ, na niž byl vyslán vimperský delegát Vendelín Matulka. Během tohoto roku přicházeli do Vimperku další doosídlenci, pro které bylo připraveno 140 domků. Byl pro ně přichystán náborový příspěvek a úvěr na zakoupení zemědělského inventáře, avšak mnoho lidí mazaně přijalo příspěvek a zase odešlo jinam. Rok 1957 byl rokem voleb a oslav 40. výročí Velké říjnové socialistické revoluce. V lednu byla ustanovena organizační komise Národní fronty pro přípravu voleb, v jejímž čele stanul Josef Voldřich. Počet obyvatel

⁶⁰ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 1968*. s. 45-48.

⁶¹ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 7-8.

⁶² Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 1968*. s. 60-65.

byl od roku 1945 dvojnásobný, pro občany se otevřelo agitační středisko, díky kterému se mohli přesvědčit o budování města. Volby proběhly 19. května a potvrdily dosavadní kandidátku.⁶³

V roce 1958 uzavíraly průmyslové i zemědělské závody závazky na počest 10. výročí Vítězného únoru a během únoru se ve Vimperku konala mírová konference. Výsledkem byla celookresní závazková hnutí. Týkala se např. ušetření peněz. Šumavan získal titul Vzorný exportní závod za práci v II. pololetí uplynulého roku.⁶⁴

3.2 Společnost

3.2.1 Budování socialismu

Od zlomového únoru dochází k budování socialistického Vimperku. Komunistická strana zaváděla změny ve společenském životě více, než si lidé dokázali připustit, o čemž svědčí i změna pozdravu z „Dobrý den“ na „Čest práci“, v úředních dopisech se na závěr přestalo psát „V dokonalé úctě“, ale začalo se psát „Pětiletce zdar“. Západní svět se stal nepřitelem, který nám údajně úmyslně škodil, a to např. „americkým broukem“ neboli mandelinkou bramborovou, kterou k nám měl západní svět posílat pomocí větrného proudění a která byla velkým škůdcem, jenž ničil kolektivní zemědělství.⁶⁵

Započala již i cenzura. Své svědectví o represích sepsal pan Josef Pek, jeho dílo „Kronika Šumavských hvozdů“ však mohlo vyjít až po pádu režimu. Státní bezpečnost kontrolovala kulturní dění, např. oslavy 1. máje a při neúčasti na těchto oslavách mohl občan získat „bod k dobru“ v kádrovém posudku. Pro informace a plnou kontrolu nad obyvatelstvem využívalo StB své donašeče, v jakékoliv komisi mohl být pouze prověřený komunista a v podnicích se utvářely Lidové milice. Budování socialismu probíhalo pod heslem „Se Sovětským svazem na věčné časy“.⁶⁶ Dalším známým heslem komunismu bylo „Kdo nejde s námi, jde proti nám“, které se uplatňovalo především u osob, které se snažily z Československa uprchnout na západ. S tímto

⁶³ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 12-14.

⁶⁴ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 68*. s. 107-110.

⁶⁵ MARTAN, Petr. *Paměť Čkyňska: krajem pod Šumavou v dobách dvou totalitních režimů, 1938-1968*. Čkyň: Komunita pro duchovní rozvoj, 2013. ISBN 978-80-904111-7-3. s. 53.

⁶⁶ LUKEŠ, Miloslav. *Tiskárny na Šumavě: a trochu z historie*, vydal M. Lukeš, Vimperk 2007. ISBN 978-80-254-0861-2. s. 58.

problémem se samozřejmě vyrovnávala především pohraniční území, a tedy i Šumava. Pohraniční stráží přišel příkaz, aby každému, kdo se pokusí hranici bez dovolení přejít, cestu jakýmkoliv prostředkem znemožnila. Na hranicích se Západem se začala budovat třístěnná drátěná hradba, hlídaná stráží a celý terén kolem byl upraven k lepšímu pozorování hlídané oblasti. Tím v roce 1951 vznikla mezi Západem a Východem železná opona.⁶⁷ Nepohodlní, kteří nestihli nebo nechtěli utéct, byli převáženi do zajateckého tábora nebo do tábora nucených prací. Z Vimperku se do tábora v Murnau dostal poručík SNB Gustav Skřípal a praporčík František Hurt.⁶⁸

František Hurt, který se po roce 1945 přistěhoval do Vimperku, popisuje situaci po únoru 1948: „*Během jednoho měsíce nastaly značné změny v přemísťování osob na úradech. Na přední místa byli dosazováni komunisté a už v březnu 1948 došlo k zatýkání lidí, kteří se postavili proti režimu, nebo vlastnili majetky, které jim byly zabavovány. Došlo i na důstojníky československé armády, hlavně na ty, kteří sloužili v západní armádě, na politické odpůrce apod. Propouštění se dělo tzv. kádrováním, posudky a posléze zatýkáním pro režim nespolehlivých osob.*“⁶⁹

3.2.2 Přechody přes Šumavské hranice

Kilian Nowotny je nejznámějším převaděčem přes hranice na Šumavě. Během roku 1947 začal Kilian přinášet nedostatkové zboží - jehly, umělá sladidla, součástky k psacímu stroji, nitě, hřebeny a další. Již v roce 1947 si s předměty otevřel obchod a později přistavěl i truhlářskou dílnu. Známy je díky své šikovnosti převádět lidi přes hranice Šumavy do Bavorska po únoru 1948. Jeho poslední převedení se uskutečnilo 5. 5. 1950, při kterém byl postřelen. Život mu zachránili Američané, neboť byl Američanem velitelem CIC pro převádění i vybrán. Kilian se pojí s městem Vimperk, protože jedna z jeho cest přes hranice procházela právě Vimperkem. Během své poslední cesty dokonce využil jako azyl byt Josefa Peka, známého vimperského občana.⁷⁰

⁶⁷ PEK, Josef. *Kronika šumavských hvozdů: vyprávění o osudech lidí komunistického zla z padesátých let.* Vimperk: Papyrus, 1998. ISBN 80-85776-82-0. s. 6.

⁶⁸ HRACH, Vilém. *Šumava...: hranici přecházejte po půlnoci.* Praha: Cattacan, 2017. Místa a osudy. ISBN 978-80-903782-5-4. str. 80-81.

⁶⁹ PEK, Josef. *Kronika šumavských hvozdů: vyprávění o osudech lidí komunistického zla z padesátých let.* Vimperk: Papyrus, 1998. ISBN 80-85776-82-0. s. 45.

⁷⁰ HRACH, Vilém. *Šumava...: hranici přecházejte po půlnoci.* Praha: Cattacan, 2017. Místa a osudy. ISBN 978-80-903782-5-4. s. 15-41.

Jeden z příběhů se váže k Elišce Haškové, jejíž majetek v Praze byl zabaven a zůstal jí pouze zámek na Šumavě, který však nemohla využít, protože by nesplnila zemědělské dodávky, a tak se odstěhovala do Vimperku, kde její sestřenice prosperovala díky hotelu „U Zlaté hvězdy“ a doufala, že uteče StB. Celá její rodina byla za hranicemi. Tam ji v dubnu 1949 přepravil Kilian Nowotný, díky němuž mohla být opět volná.⁷¹ Dalším známým občanem Vimperku se stal redaktor Šumavského hraničáře Josef Pek, který byl spojkou mezi emigranty a domovem. Pro emigranty nakupoval cigarety, cigaretové papírky a procházela přes něho tajná pošta. Do svého zatčení roku 1950 pro ně stihl nakoupit celkem čtyřikrát. Podílel se i na přepravě osob za hranice, které převážel na svém motocyklu od vimperského nádraží k lesu, odkud je převedl Kilián Nowotný. Josef Pek byl zatčen 6. 5. 1950 a i s manželkou byl převezen do tábořské věznice. Josef Pek dostal trest ve výši dvaceti pěti let⁷² odnětí svobody a jeho manželka Miluše Peková dostala patnáct let odnětí svobody, majetek jim byl zkonfiskován a obdrželi pokutu ve výši 20 000 Kčs. Josef Pek byl propuštěn amnestií z roku 1960.⁷³

3.2.3 "Boží tělo" ve Vimperku

Boží tělo je pojmenování pro vypjaté události ve Vimperku od 1. června 1953. Měnová reforma se totiž projevila v tom nejcitlivějším místě, kterým byl vlastní majetek. Neustálená situace vyústila 6. června demonstrací.⁷⁴ Ten den se nepracovalo v Jitoně, v Šumavanu a v tiskárnách. Nespokojení občané vyrazili do ulic demonstrovat proti měnové reformě. Seskupovali se u obchodní školy, do které násilím vnikli, což zapříčinilo vzrůst počtu demonstrujících o několik studentů. Od školy se vydali směrem k Okresnímu národnímu výboru, jenž měl své sídlo v hotelu Central, a při jejich pochodu se k nim přidávali další lidé. Před hotelem se průvod zastavil a začal vykřikovat protikomunistická hesla. To se samozřejmě nelíbilo bolševickému propagátoru Preiningerovi, který nabádal demonstranty, aby se rozešli. Do demonstrace zasahovaly i složky StB, avšak dav vydržel až do pozdního odpoledne, dokud se sám postupně nerozešel. Následky pro účastníky protestu byly okamžité. Studenti byli vyloučeni ze školy a někteří z demonstrantů vyhozeni z práce, přestože v ústavě bylo právo dělníků na stávkou. Mnozí byli povoláni k výslechům a nuceni podepsat

⁷¹ HRACH, Vilém. *Šumava...: hranici přecházejte po půlnoci*. Praha: Cattacan, 2017. Místa a osudy. ISBN 978-80-903782-5-4. s. 55-57.

⁷² Josef Pek uvádí ve své knize *Kronika Šumavských hvozdů 20 let*.

⁷³ HRACH, Vilém. *Šumava...: hranici přecházejte po půlnoci*. Praha: Cattacan, 2017. Místa a osudy. ISBN 978-80-903782-5-4. s. 96-112.

⁷⁴ PETRÁŠ, Jiří. Akce Strakonice - Vimperk 1953: (armáda a peněžní reforma). In: *Výběr*. 2005, 42(1), s. 37-43. ISSN 1212-0596. s. 1.

spolupráci, díky níž by se vyhnuli trestu.⁷⁵ K potlačení demonstrace byla vybrána 7. sušická pohraniční brigáda Ministerstva národní bezpečnosti. Během nepokojů se zvýšila ostraha státní hranice, přičemž vzrostl i větší dozor na území za železnou oponou.⁷⁶

Vimperk patřil spolu se Strakonícemi k největším ohniskům demonstrací, v nichž musely zasáhnout bezpečnostní služby. Studie vydané po roce 1990 však prokázaly, že počet odporujících obyvatel nebyl tak vysoký, aby se dalo mluvit o masové demonstraci. Stávky se zúčastnilo 1 215 osob, z toho 11 bylo následně předvedených, 9 zatčených a 2 občany nakonec po výslechu propustili. Ve Strakonících byl počet stávkujících 2 765 a v Českých Budějovicích pouze 250 osob.⁷⁷

„To bylo v červnu 1953, my už měli před vysvědčením, a najednou jsme slyšeli hluk. Všichni jsme se šli podívat co se děje a v tu chvíli nás odchytil jeden z demonstrantů a ptal se, zda jsme synové a dcery dělníků, protože pokud ano, tak máme jít protestovat s nimi. A tak jsme šli. Z celé třídy nešli asi dva studenti, ale bylo nás dohromady asi 40. Vyrázili jsme směrem k poště, ale před ní nás zastavili estébáci. Snažili jsme se projít, studentky, které byly vepředu, dokonce sundaly trika a ukázaly na estébáky poprsí. Takhle jsme tam chvíli stáli, načež jsme se postupně rozešli. Samozřejmě nás čekal trest. Zhruba polovina studentů byla ze školy vyloučena a zbytek z nás si musel vylepšit kádrový posudek pomáháním na stavbě na Lipně. Pamatuju si, že jsme dostali k obědu takovou zelenou sekanou, kvůli které mělo pár z nás otravu jídlem a tak naše pomoc při stavbě skončila poměrně rychle. Pravdou ale je, že trest jsme si odpykali a v dalším roce s námi učitelé jednali stejně jako před demonstrací.“

Jan Tůma, v roce 1953 student obchodní akademie, Vimperk.⁷⁸

3.2.4 Mládežnická hnutí, sport

Mládežnické hnutí mělo po únoru velké zásluhy na budování socialismu ve městě. Po únoru 1948 byla tělesná výchova sjednocena při jednání Národní fronty v Praze. Toto sjednocování však neprobíhalo tak hladce kvůli přílišným reorganizacím. Došlo ke sloučení SK Slavia (fotbal) a Sokola (tělovýchova) a jejich souhrnným názvem se stal

⁷⁵ PEK, Josef. *Kronika šumavských hvozdů: vyprávění o osudech lidí komunistického zla z padesátých let*. Vimperk: Papyrus, 1998. ISBN 80-85776-82-0. s. 74-76.

⁷⁶ PETRÁŠ, Jiří. Akce Strakonice - Vimperk 1953: (armáda a peněžní reforma). In: *Výběr*. 2005, 42(1), s. 37-43. ISSN 1212-0596. s. 3-8.

⁷⁷ Tamtéž. s. 6-8.

⁷⁸ TŮMA, Jan. *Ústní sdělení*. (2018-03-20).

Sokol Slavia Vimperk. Během roku 1949 začaly vznikat sokolské jednoty při vimperských podnicích, jako je např. Šumavan. V roce 1950 poté dochází k dalšímu sloučení, konkrétně Sokola Šumavan se Sokolem Slavia Vimperk. Nově vzniklá jednota byla pojmenována Sokol Šumavan Vimperk. Ke změnám názvu došlo ještě během následujících let a výsledným názvem se v roce 1954 stal Slavoj OPK Vimperk. Mimo Slavaje vznikly další 3 sportovní jednoty, které se spolu se Slavojem v roce 1956 spojily do jednoty Jiskra Vimperk. Během roku 1951 bylo možné ve Vimperku hrát i hokej a později si na své přišel i basketbal, atletika a odbíjená.⁷⁹ Činné byly i organizace pionýrské, které získaly dva pionýrské domy, v nichž se mládež realizovala v zájmových kroužcích.⁸⁰

Hokej se ve Vimperku začal rozvíjet kolem roku 1951, a to především díky iniciativě profesora JUDr. Ladislava Pachira, který zařídil, aby se na letním cvičišti zřídilo kluziště. Začátky nebyly jednoduché a zápasy nepatřily k nejúspěšnějším až do roku 1955. Mužstvo mělo pouze jednoduchou výstroj a dresy si půjčovalo od fotbalistů. Největšího úspěchu bylo dosaženo v letech 1965-1966, kdy se mužstvo dostalo do krajského přeboru Jihočeského kraje. Jeden z úspěšnějších zápasů, při němž se na tribuně usadilo více než 1 000 diváků, se odehrál v roce 1962.⁸¹

Oddíl lyžování měl své základy již v roce 1919 při lyžařském klubu „Boubín“, který se změnil po roce 1945 v ŠUMAVAN. Oddíl patřil k chloubě Vimperku, a to díky Jiřímu Kopfovi, který přivezl v roce 1961 mistrovský titul v běhu na lyžích na 15 km, a Františku Dolejšimu, který získal první místo v branné zdatnosti v Liberci.⁸²

3.2.5 Kultura

Během 50. let docházelo k rozsáhlým rekonstrukcím a opravám. Hotel Zlatá Hvězda se od roku 1951 začal přestavovat na prozatímní kulturní dům, městská věž se začala rekonstruovat a domy po Němcích, které nebyly obytné, se bouraly. Měsíc listopad byl stanoven jako měsíc československo-sovětského přátelství. Během toho lidé zdobili celé město a vyhlašovaly se soutěže o nejhezčí výzdobu.⁸³ Bytová krize se řešila

⁷⁹ MONDL, Jakub. *Historie tělesné výchovy a sportu ve Vimperku*. České Budějovice, 2017. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc. s. 27-28.

⁸⁰ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství. s. 302.

⁸¹ *60 let tělovýchovy a sportu ve Vimperku*. Vimperk: TJ Šumavan, 1968. s. 22-27.

⁸² Tamtéž. s. 22-27.

⁸³ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 68*. s. 3-6.

i přestavbou větších bytů na menší, díky čemuž mohlo dojít k zabydlení většího počtu rodin.⁸⁴ Plesy, zábavy, ale i jiné kulturní akce nebyly výjimkou. Angažovaly se v nich především závody, svazy mládeže a velkou oblibu získal Večer sovětské hudby a poezie pod záštitou Jitony. Pro děti se pořádaly karnevaly, besídky, z nichž nejuspěšnější byla besídka s Dědou Mrázem.⁸⁵

Během roku 1955 získalo město pro děti i dětské oddělení v nemocnici a novou kavárnu jménem Vltava.⁸⁶ Svůj věhlas si budovaly i soubory, např. taneční, které měly svou přehlídku, a pak dramatický klub Hraničář, který v roce 1957 uvedl Tylovu Fidlovačku. Kulturní akce se dočkaly i jakéhosi sdružení, a to díky akci Léto pod Boubínem, kde se během víkendu mohly všechny spolky představit. Své obdivovatele si ale získal i automotoklub, který v tom samém roce vyhlásil závod. Závod zaujal natolik, že se konal po další roky dvakrát až třikrát do roka.⁸⁷

V druhé polovině padesátých let město budovalo koupaliště, stadion, hřiště, upravovalo sady a opravovalo cesty. Postaven byl také hudební pavilon, čímž vzniklo místo pro další kulturní akce, a od května se zahájily pravidelné čtvrtěční koncerty.⁸⁸ Během roku 1956 došlo k požáru, při němž vyhořela sladovna pivovaru. Ačkoliv se provoz nezastavil, pivovar už nikdy nefungoval tak jako před požárem a nakonec se v roce 1967 výroba zastavila.⁸⁹ Roku 1958 vznikl nový divadelní spolek jménem Budulínec, v němž se angažovaly děti prvního stupně. Jejich první hrou byla Šípková Růženka. Během téhož roku bylo otevřeno okresní muzeum na zámku.⁹⁰

Celá padesátá léta se v kultuře oficiálně odvíjí od radostných oslav budování socialismu, pořádání plesů a dalších nových akcí, připomínání si převratného února v dobrém slova smyslu, až po budování nových institucí. Stejně důležitá byla pro KSČ přestavba vnímání ve společnosti vedoucí k socialistickému smýšlení, jednotě politické,

⁸⁴ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 50*. s. 143.

⁸⁵ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 11-12.

⁸⁶ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 68*. s. 92.

⁸⁷ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 15.

⁸⁸ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 68*. s. 107-110.

⁸⁹ HAJNÍK, Roman. *Zmizelé Čechy - Vimperk*. Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-864-5. s. 85.

⁹⁰ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 17.

zemědělské i rodinné. Kritika byla zakázána, upozorňovalo se na nepřátelskou propagandu, jako byly údajně balonky ze západu s krabičkami, v nichž se nacházely letáky, které měly rozvracet smýšlení lidí socialistické republiky.⁹¹

Po celá padesátá léta vycházel na Prachaticku list zvaný Vimperská pravda, který popisoval život okresu a byl pod kontrolou Komunistické strany. Cena výtisku se pohybovala kolem 50 haléřů. V srpnu 1956 se název listu změnil na Dnešní Šumava, rokem 1960 jeho vydávání skončilo. Během padesátých let vycházel ještě mezi nejčtenějšími Mladý budovatel, který vydávala pionýrská skupina.⁹²

3.3 Školství

Po únorovém převratu s novým politickým vlivem bylo nuceno opustit OA a OŠ mnoho lidí. Od počátku září 1949 docházelo k reorganizaci školství a obchodní akademie byla přejmenována na vyšší hospodářskou školu (VHŠ). Změny po únoru 1948 zasahovaly i do obsahu učiva, reorganizovaly se sbírky a založení se dočkalo i sdružení rodičů a přátel školy. Učivo se přizpůsobovalo socialismu, o čemž svědčilo i navýšení hodin ruského jazyka. V roce 1951 proběhly první maturitní zkoušky při VHŠ.⁹³

Během 50. let docházelo k nepokojům spjatým s měnovou reformou, kdy se 15 studentů VHŠ účastnilo demonstrace, čímž si vysloužili následné vyloučení. Pro školní rok 1953/1954 byly zřizovány osmileté střední školy, které doplňovaly 3. stupeň (ze zrušených reálných a klasických gymnázií), čímž se začaly utvářet jedenáctileté střední školy (JSŠ), které museli studenti zakončit maturitní zkouškou. 9. ročník JSŠ byl umístěn v budově nynější Základní školy T. G. Masaryka v ulici 1. máje. V následujících letech byla ve škole zřízena chemická a fyzikální laboratoř a proběhlo cvičení na I. celostátní spartakiádu. Na konci 50. let bojovala VHŠ o zachování existence, neboť nejdříve byla přejmenována na hospodářskou školu a posléze KSČ ve Vimperku rozhodla o jejím úplném zrušení, přičemž měla být vytvořena škola zemědělská. Tyto změny způsobily nestabilitu, do roku 1959 se na škole vystřídali

⁹¹ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 68.* s. 78.

⁹² SEDLÁČKOVÁ, Soňa. *Periodický tisk na Prachaticku v letech 1945-1960.* České Budějovice, 2013. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Helena Pavličíková, CSc. s. 41, 69.

⁹³ PROKOPOVÁ, Hana. *Pamětní list u příležitosti 60. výročí založení obchodní akademie a gymnázia ve Vimperku: 1936-1997.* Vimperk: Vlastním nákladem, 1997. s. 10-13.

4 ředitelé. Ve školním roce 1959/1960 byl 1. ročník hospodářské školy a 1. ročník obchodní školy přemístěn do Písku.⁹⁴

1. září 1949 změnila svůj název měšťanská škola Masarykova název na "střední škola" a ze školy obecné se stala „národní škola“.⁹⁵ Počátkem června 1948 získala povolení k zřízení škola hudební, jejímž sídlem byla od roku 1950 budova č. 3/110 a patronem se stal V. A. Vipler. V únoru 1950 vznikla při střední škole základní organizace KSČ, a stala se tak první školskou organizací strany v okrese. Během téhož měsíce byla vytvořena i první pionýrská skupina, která čítala 93 členů, a jejich počet se dále rozrůstal. Od nového školního roku 1952 bylo ve školách zavedeno oslovování učitelů „soudruhu učitel“ a „soudružko učitelko“.⁹⁶ V roce 1957 se podařilo zřídit lesnickou mistrovskou školu, v jejímž čele byl František Ber. Jednalo se o školu s tříletým studiem. V roce 1958 vzniklo zemědělské odborné učiliště, jehož cílem bylo vyučit studenty pro socialistické zemědělství.⁹⁷

Během svého studia absolvovali žáci praxe, např. 14 denní praxi v Šumavanu, exkurze do průmyslových závodů a účastnili se brigád. Za své výkony byli samozřejmě hodnoceni. Mohli se zapsat i do jazykových kurzů či kurzů psaní na stroji. V roce 1955 se otevřelo i večerní vyučování pro dospělé a zaměstnané lidi. Ve školním roce 1956/1957 úspěšně absolvovalo 10 posluchačů. Večerní škola však neměla dlouhého trvání, v roce 1957/1958 byl otevřen poslední ročník s 12 studenty.⁹⁸

3.4 Průmysl

Do roku 1948 bylo hlavním článkem zemědělství, avšak únorovým převratem se započalo převážně s průmyslem, který hrál po celou dobu, až do sametové revoluce v roce 1989, hlavní roli. Především se stavěly nové podniky, ale docházelo též k modernizaci těch starých. Nejdůležitějšími závody pro Vimperk byly tiskárny,

⁹⁴ PROKOPOVÁ, Hana. *Pamětní list u příležitosti 60. výročí založení obchodní akademie a gymnázia ve Vimperku: 1936-1997*. Vimperk: Vlastním nákladem, 1997. s. 10-13.

⁹⁵ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 50*. s. 131.

⁹⁶ ZOUNEK, Jiří. *Učitel – Příběh normálního života v nenormální době*. In FASORA, Lukáš, Jiří HANUŠ, Jiří MALÍŘ a Denisa NEČASOVÁ. *Člověk na Moravě ve druhé polovině 20. století*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2011. s. 241-252, 12 s. *Člověk na Moravě*. ISBN 978-80-7325-244-1 . str. 250.

⁹⁷ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 380 - 382.

⁹⁸ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice. *Školní kronika školy ekonomické. 1959 - 1977*. s. 44-51. s. 12-23.

sklárný, Šumavan a později Jitona.⁹⁹ Veškeré soukromničení se pomalu rozpadalo. Soukromé ordinace se rušily, doktoři a porodní asistentky se stávali státními zaměstnanci. Ve střední Šumavě se hojně rušily soukromé pily, takže se dřevo muselo složitě převážet do Strakonice, Volar či do Vimperku.¹⁰⁰

3.4.1 Jitona

Závod Jitona vznikl z malé živnostenské provozovny, kde počet zaměstnanců nepřesáhl stovku. Vybavení bylo zastaralé a nemoderní, celkový stav byl tedy značně neuspokojivý. Svého předchůdce měla Jitona v závodě Kotschwara, který fungoval v době okupace, přičemž hlavním výrobním zbožím byly bedny na náboje, pažby na pušky apod.. Po osvobození byl podnik znárodněn a získal nový název Dřevotechna, jehož výrobním zbožím se staly dřevěné hračky pro děti, rozebírací křesla a stoly. Nakonec se v roce 1951 dostal pod soběslavský národní podnik Jitona, díky čemuž se mohla rozšířit výroba a závod se rozrůstal i do dalších budov, které předtím odkoupil. V roce 1949 byl k vimperské Jitoně přičleněn i podnik v Bohumilicích, který se specializoval na nábytek kuchyňský, zatímco Jitona ve Vimperku vyráběla dýhovaný leštěný nábytek především do ložnice.¹⁰¹

3.4.2 Šumavan

Průmysl ve Vimperku se začal rozvíjet již během roku 1945. Oporou pro vývoj průmyslu se paradoxně stali především pracovití okupanti, a to zejména soukromí podnikatelé. Tyto okolnosti změnil rok 1948, kdy hlavní slovo získala dělnická třída. Šumavan započal svou výrobu v Klatovech, avšak již v roce 1951 byl přemístěn do Vimperku¹⁰² a stal se jedním z nejznámějších podniků pro výrobu prádla. Tomuto odvětví přálo štěstí, neboť poptávka po zboží stoupala a po uspokojení domácího trhu mohl započít i vývoz do zahraničí. Šumavan byl již do deseti let po znárodnění, tedy kolem roku 1957, zmodernizován a přizpůsoben socialistické výrobě.¹⁰³ Podnik dokázal zaměstnat zhruba 3 000 zaměstnanců, z čehož drtivou většinu tvořily ženy. Výroba se

⁹⁹ SEDLÁČKOVÁ, Soňa. *Periodický tisk na Prachaticku v letech 1945-1960*. České Budějovice, 2013. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Helena Pavličíková, CSc. s. 9-10.

¹⁰⁰ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 68*. s. 2, 9.

¹⁰¹ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 338-341.

¹⁰² Kniha Vimperk město po Boubínem uvádí, že Šumavan byl ve Vimperku již od roku 1949.

¹⁰³ ADÁMEK, Karel. 100 let prádelnického průmyslu: Šumavan, výroba pánskému prádla, národní podnik, Vimperk. Vimperk: Šumavan, n.p., 1960. s.20-25.

od roku 1949 pětinasobně zvedla a v roce 1966 získal Šumavan ocenění ve formě státního vyznamenání. Závod se snažil i o co nejlepší podmínky pro své zaměstnance, např. byla postavena nová jídelna, zmodernizována kuchyně, postaveno bylo 40 podnikových bytů a k závodu patřila též mateřská škola, v níž mohly děti chodit i do sauny.¹⁰⁴

3.4.3 Knihtiskárna

Knihtiskárna se po květnu v roce 1948 stala národním podnikem, náležejícím pod Kolín. To však mělo minimální vliv na výrobu a jen některé druhy sortimentu byly zrušeny. V roce 1952 se tiskárna stala součástí Jihočeské tiskárny, národního podniku v Českých Budějovicích a v roce 1958 přešla pod Stráž, tudíž spadala pod Plzeň.¹⁰⁵ Tradiční tisky byly postupně nahrazeny především krásnou literaturou a knihami politického, sociálního a zábavného charakteru. Nejvíce knih bylo vytištěno pro nakladatelství Československý spisovatel, Odeon, Vyšehrad, Academia a Státní nakladatelství dětské knihy. Během padesátých let bojovala knihtiskárna o přežití. Vedení závodu se obrátilo na ministra Václava Kopeckého, jehož zásluhou byl závod zachován. V důsledku nových úkolů, které musela tiskárna plnit, bylo nutné pořídit modernější stroje a přizpůsobit prostory pro rozšířenou výrobu. Od roku 1958 dochází k budování a modernizaci strojového parku.¹⁰⁶

3.4.4 Dřevopodnik

Dřevopodnik ve Vimperku vznikl v roce 1958 a jeho základem se stala dřevozpracující střediska. Důvodem jeho vzniku bylo především zprůmyslnění pohraničí, Zdíkovska, Stašska a Vacovska. Zpočátku pod podnik spadalo 18 malých dílen a 130 zaměstnanců. Stav výrobních strojů a pil byl nevalný, dělníci museli často pracovat ve starých budovách bez sociálního zařízení. Hlavním výrobním zbožím byly bedny, sněhové zábrany a lešenářské podlahy. Kvůli zaostalým strojům byla výroba nebezpečná a neobešla se bez větších úrazů. Postupem času se zúžila do šesti specializovaných provozoven, které se modernizovaly a měly stabilní výrobní program. Z původních 130 pracovníků se stav zaměstnanců navýšil na 379 a výkony se zvýšily téměř osminásobně.

¹⁰⁴ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 335-337.

¹⁰⁵ Historie a současnost podnikání na Prachaticku a Vimpersku. [historickou část zpracoval kolektiv autorů Pavel Fencel, Roman Kozák] Zpráva: *Zlatá stezka. Sborník Prachatického muzea*. (2005-2006 [vyd. 2006]). ISBN:80-86699-11-0. s. 70.

¹⁰⁶ KADOCH, František. *Sto let knihtiskárny ve Vimperku*. 1972, vlastní náklad. ISBN 59-132-72. s. 28-33.

Dalším výrobním zbožím byly výtahové kabiny, textilní valy, stoly, nábytek, ale i upomínkové předměty.¹⁰⁷

3.4.5 Sklářny

Sklářství ve Vimperku patřilo k nejstarším oborům. Ještě před válkou tu můžeme mluvit o dvou plně funkčních sklárnách - Adolfov a Lenora, ve kterých se vyráběly jemné práce v roční hodnotě 150 000 až 160 000 zlatých.¹⁰⁸ Protože bylo mnoho sklářů po válce odsunuto, musely sklárny svůj provoz zastavit. Po roce 1945 patřila sklárna Adolfov pod národní správu a dostala jméno Státní průmysl skla. Předtím to byla sklárna Ludwig Moser a synové, na začátku roku 1950 byla převedena pod Sklářny Český křišťál, které se nacházely v Třeboni, a v roce 1964 byla dále přesunuta pod Sklářny Bohemia, které sídlily v Poděbradech. Ačkoliv se sklárna pokusila o svou obnovu, nepodařilo se jí provoz opět zahájit, tudíž od roku 1941 byly veškeré práce pozastaveny. Hlavním problémem byl nedostatek kvalifikovaných sklářů, nicméně začalo se broudit z polotovarů,¹⁰⁹ které se přivážely ze sklárny v Lenoře. Díky tomu byla v roce 1952 výroba částečně obnovena. Rekonstrukce se v brusírně konala v letech 1956-1957.¹¹⁰ Sklárna v Lenoře se v padesátých letech také přidala pod národní podnik Český křišťál. Roku 1965 se Český křišťál také přičlenil pod Sklářny Bohemia.¹¹¹

4 60. léta v dějinách města do roku 1968

4.1 Školství

Šedesátá léta započala další změnou názvu VHŠ na střední ekonomickou školu – SEŠ. Na základě tlaku podniků ve Vimperku byl znovu otevřen 1. ročník, který byl v roce 1959 přesunut do Písku. Otevřela se i škola pro pracující a pod střední školou vznikl i 1. ročník průmyslové školy strojírenské a 1. ročník průmyslové školy pro obor

¹⁰⁷ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 341-342.

¹⁰⁸ KUDRLIČKA, Vilém a Jiří ZÁLOHA. *Umění šumavských sklářů*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1987. s. 111.

¹⁰⁹ SKOČNÝ, Ladislav. *Šumava patřila sklářům 2. díl*. Vitějovice: Pangeit, 2016. ISBN 978-80-270-0746-2. s. 63.

¹¹⁰ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 333.

¹¹¹ KUDRLIČKA, Vilém a Jiří ZÁLOHA. *Umění šumavských sklářů*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1987. s. 119.

pozemkové stavby. To znamenalo nové pracovní nabídky pro učitele ve Vimperku.¹¹² Novým ředitelem se v roce 1959 stal Jiří Šimeček, předsedkyní Československého svazu mládeže byla D. Kořínková, pod jejíž taktovkou probíhal kroužek „Učíme se o straně“ a Svazarm čítal 36 členů. Škola během let prošla řadou likvidací, sbírky a pomůcky se často nedoplňovaly, ačkoliv se škola snažila získat potřebné finance a opatřit audiovizuální pomůcky.¹¹³ Od září roku 1961 byla ustanovena povinná devítiletá školní docházka, v důsledku čehož došlo k přejmenování třetího studijního stupně na střední všeobecně vzdělávací školu. Tyto školy patřily pod okresní národní výbor, zatímco školy I. cyklu spadaly pod krajský národní výbor. Počet učitelů byl nízký, někteří studovali dálkově a byl velký počet kantorů bez praxe.¹¹⁴

Celý studijní plán byl každoročně narušen povinnou bramborovou brigádou či sázením stromků. Do roku 1967 se ale vyučovalo i v sobotu zhruba do 12-13 hodin. Od roku 1967 se omezila povinná docházka pouze na každou sudou sobotu a od roku 1968 se vyučování v sobotu zrušilo úplně. Od roku 1965 se dvouleté studium na obchodní škole otvíralo střídavě ve Vimperku a v Písku. Pro rok 1967 si škola připravila oslavu 30. výročí založení OŠ. Tato oslava měla velkou účast, do Vimperku se sjelo přes 700 absolventů.¹¹⁵ Téhož roku byla otevřena i zvláštní škola, ve které se ředitelem stal František Kortus.¹¹⁶ Na jaře 1968 doufali vimperští studenti ve změnu ve školství i společnosti, neboť do čela KSČ se nově dostal A. Dubček a prezidentem republiky se stal L. Svoboda. Tuto naději jim ale v létě sebral vstup armád Varšavské smlouvy, čímž započala okupace Československa.¹¹⁷

Mateřská škola, umístěná na sídlišti, byla otevřena v roce 1968 a měla kapacitu až pro 120 dětí. Ve funkci ředitele stanula Milada Kotlíková.¹¹⁸

¹¹² PROKOPOVÁ, Hana. *Pamětní list u příležitosti 60. výročí založení obchodní akademie a gymnázia ve Vimperku: 1936-1997*. Vimperk: Vlastním nákladem, 1997. s. 13.

¹¹³ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice. *Školní kronika školy ekonomické. 1959 - 1977*. s. 44-51.

¹¹⁴ PROKOPOVÁ, Hana. *Pamětní list u příležitosti 60. výročí založení obchodní akademie a gymnázia ve Vimperku: 1936-1997*. Vimperk: Vlastním nákladem, 1997. s. 14-15.

¹¹⁵ Tamtéž. s. 16.

¹¹⁶ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 384.

¹¹⁷ PROKOPOVÁ, Hana. *Pamětní list u příležitosti 60. výročí založení obchodní akademie a gymnázia ve Vimperku: 1936-1997*. Vimperk: Vlastním nákladem, 1997. s. 16.

¹¹⁸ JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979. s. 382.

4.2 Společnost a politika

Rok 1960 se nesl ve znamení oslav 40. výročí založení KSČ a při této příležitosti proběhlo mnoho celostátních akcí. Právě proto se i město Vimperk snažilo obohatit kulturní život. Ve školách, podnicích i organizacích probíhaly besedy, významné budovy se honosily výzdobou. Rokem 1960 byla schválena třetí pětiletka, díky které se měla zemědělská výroba zvednout o 22,3%. Spolu se zemědělstvím měla stoupnout i živočišná výroba a průmysl. Pro splnění plánu získal Vimperk 386 milionů Kčs, které ale sloužily i k výstavbě silnic a k opravám nemocnice. V březnu se změnilo území okresu. Sloučením vimperského okresu, Prachaticka a části Vodňanska vznikl prachatický okres, který čítal 139 obcí a měl rozlohu 1 439 km².¹¹⁹

Roku 1960 proběhly volby do MNV a ONV.¹²⁰ V té době se změnil zákon o národních výborech, který dával ONV a MNV větší pravomoci. Za podpory MNV byl ve Vimperku vystaven nový masokombinát, čímž se částečně vyřešil i problém s nedostatkem pracovních příležitostí. Stavebních akcí se zahájilo více, za zmínku stojí například výstavba nové nemocnice, internátu a letního divadla. Letní divadlo poskytlo větší prostor pro kulturní akce, protože doposud měl Vimperk pouze jeden sál v Lidovém domě. První akce v letním divadle se uskutečnila 15. 6. 1961 a jednalo se o Letní mírovou slavnost. Během následujících let vznikly ve Vimperku tenisové kurty, nová galerie a koupaliště.¹²¹

Muzeum, které trpělo nedostatkem návštěvníků, mělo být přesunuto na zámek. O tom bylo rozhodnuto již v roce 1958, ale k vlastnímu přesunu došlo až v roce 1962. Roku 1963 se vedoucím muzea stal Jan Solar, který nechal vytvořit nové expozice sklářství a knihtisku.¹²² Téhož roku byla vyhlášena Chráněná krajinná oblast Šumava, která měla rozlohu 98 255 ha.¹²³

Šedesátá léta jsou obecně známá uvolněním režimu, avšak pravdou zůstává, že obyvatelstvo bylo po drsných padesátých letech zastrašeno a důležitým nástrojem pro

¹¹⁹ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 1968*. s. 131.

¹²⁰ Podle Pamětní knihy obce se voleb zúčastnilo 99,9% registrovaných voličů. s. 234.

¹²¹ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s.19-20.

¹²² SMOLOVÁ, Milena. *Vznik a vývoj muzea*. Vimperk: vlastním nákladem, 2013. s. 1-3. Uloženo ve Státním okresním archivu Prachatice.

¹²³ Historie a současnost podnikání na Prachaticku a Vimpersku. [historickou část zpracoval kolektiv autorů Pavel Fencl, Roman Kozák] Zpráva: *Zlatá stezka. Sborník Prachatického muzea*. (2005-2006 [vyd. 2006]). ISBN:80-86699-11-0. s. 79.

zaručení loajality a poslušnosti vládnoucí straně byly „kádrové posudky“. Ty přinášely informace o každém občanovi, zejména o postoji celé jeho rodiny ke KSČ, chování v práci či ve škole a chování během krizových situací, které od února 1948 nastaly. Rok 1961 byl další kapitolou kolektivizace zemědělství, kdy se začala na Vimpersku propojovat družstva, jako např. sloučení JZD Čkyně, Spůle a Dolany. Rodiny, které se kolektivizaci nechtěly přizpůsobit, musely čelit nátlaku, a to především příliš vysoké dodávkové povinnosti. Dále se MNV mohl pomstít jejich dětem, když jim nedal doporučení k vykonávání určitého zaměstnání. Kolektivizace na vesnicích způsobila i jejich vylidnění, neboť mladí lidé odcházeli do měst za vzděláním a průmyslem. Tím docházelo k rušení jednotřídních škol.¹²⁴ V průběhu 60. let docházelo každý rok k „akcím Z“, které se měly zasloužit o zvelebení města. Jednalo se o opravu silnic, budov, rekonstrukce a jiné. Rekonstrukce se dočkala například školní jídelna, koupaliště, cesty ve Výškovcích a kolem Jitony.¹²⁵

V roce 1962 probíhal XII. sjezd KSČ, na němž se jednalo o rozvoji socialistické společnosti. Cílem bylo zvýšit pracovní aktivitu v závodech, ve školách i v institucích. Během roku 1963 proběhl XIII. sjezd KSČ, který se opět zabýval rozvojem socialistické společnosti, ale i kultury, národními výbory, zemědělskou politikou a změnami ve stanovách KSČ. V roce 1964 se konaly volby do národních výborů a o něco dříve proběhla V. okresní konference ČSM.¹²⁶ Během téhož roku se město Vimperk rozrostlo o obec Výškovice, čímž se počet obyvatel zvýšil na 5 103.¹²⁷

Rokem 1965 končila třetí pětiletka, díky níž mělo dojít ke zvýšení výroby o 22,3% a pro rok 1966 se plánovala pětiletka čtvrtá. Během šedesátých let docházelo k prověrkám efektivity práce, které měly zvýšit výkonnost podniků. Podniky se následně musely zavázat ke splnění úkolů.¹²⁸ V druhé polovině 60. let vznikl nový podnik s názvem

¹²⁴ MARTAN, Petr. *Paměť Čkyňska: krajem pod Šumavou v dobách dvou totalitních režimů, 1938-1968*. Čkyně: Komunita pro duchovní rozvoj, 2013. ISBN 978-80-904111-7-3. s. 107-110.

¹²⁵ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 1968*. s. 495-497.

¹²⁶ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 20-23.

¹²⁷ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 1968*. s. 477.

¹²⁸ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 1968*. s. 229-242.

Fruta, který zpracovával ovoce, vyráběl bylinné víno či sušil šípek. Nové sušáky získalo město z Polska.¹²⁹

Během roku 1966 proběhlo na Šumavě spojenecké cvičení armád států Varšavské smlouvy „Vltava“. V roce 1967 se konalo slavnostní zasedání MNV, na kterém se odměňovaly nejlepší kolektivy a jednotlivci města Vimperk.¹³⁰ Téhož roku došlo i ke změně dosavadního kronikáře Jana Bárty, který byl nahrazen Janem Solarem, jenž spravoval muzeum. Nemocnice se dočkala rekonstrukce, získala ústřední topení a výtah. Zároveň byla zavedena nově vodoléčba, která sloužila k rehabilitacím.¹³¹ Ten samý rok byla vyhlášena i socialistická soutěž národních výborů v Jihočeském kraji na počest 50. výročí Velké říjnové socialistické revoluce.¹³²

4.3 Pokus o reformu socialismu v roce 1968 a jeho projevy ve městě Vimperku

Rok 1968 byl zlomovým pro dějiny celého Československa. Ke konci šedesátých let mluvíme o vyvrcholení politického uvolňování, které se projevilo i větší svobodou myšlenky a slova. K poslední kritice došlo v roce 1967 při sjezdu československých spisovatelů a poté, co v čele ÚV KSČ stanul Alexandr Dubček, se poměry uvolnily. To napomohlo i k opětovnému zakládání spolků, které byly zrušeny. Všechny tyto události vedly k tomu, že lidé otevřeně mluvili o ekonomických nedostatcích. Zároveň do Československa přicházely i vlivy ze západu, jako na příklad hnutí "Hippies". Současně se otevřela i možnost emigrovat do západních zemí.¹³³

Národní výbory se od ledna začaly řídit novým zákonem o výborech, který rozšířil jejich pravomoci, především samostatnou působnost. Zároveň měla být občanům poskytnuta možnost účastnit se správy a řízení státu, což směřuje k demokratickým principům.¹³⁴

¹²⁹ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 1968*. s. 14. V letech 1967 - 1968 došlo ke změně číslování Pamětní knihy obce.

¹³⁰ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 20-23.

¹³¹ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 1968*. s. 1-6.

¹³² Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, *Socialistické závazky*, inv. č. 248, sign. I/25, kart. 20.

¹³³ MARTAN, Petr. *Paměť Čkyňska: krajem pod Šumavou v dobách dvou totalitních režimů, 1938-1968*. Čkyň: Komunita pro duchovní rozvoj, 2013. ISBN 978-80-904111-7-3. s. 110-111.

¹³⁴ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, *Volby 1945-1987*, inv. č. 214, sign. I/21, kart. 6.

Obrodný proces, který započal po lednovém zasedání pléna ÚV KSČ, byl propagovaný tiskem, rozhlasem i televizí. Oproti jiným městům se ale Vimperk zdržoval vnějších projevů, jedinou větší sympatií vyvolaly volby nového prezidenta, jímž se stal Ludvík Svoboda. Obyvatelé Vimperku se postupně rozdělovali do táborů, kde v jednom se vylepovaly plakáty a tiskly zprávy namířené proti Sovětskému svazu a v druhém byla naopak politika stále směřována směrem k východu. Existovala též skupina lidí, která se kvůli obavám o budoucnost k aktuálnímu dění na politické scéně nevyjadřovala.¹³⁵

Důležité je ještě zmínit celostátní Setkání mládeže Šumavy ve Vimperku, které se uskutečnilo 23. 6. 1968 a sešly se na něm tisíce lidí. Při této příležitosti zavítal do Vimperku prezident Ludvík Svoboda, jenž byl mládeží přivítán. Mnohé z projevů zúčastněných byly ovlivněny Západem. Mezi mladými se nacházelo mnoho s dlouhými vlasy ozdobenými květinami, s ošoupanými riflery či s oblečením pomalovaným různými symboly proti válce a násilí, což byl styl, který komunistický režim nedovoloval.¹³⁶

Dva měsíce nato se však celá situace obrátila. Dne 21. srpna 1968 vkročily na území Československé republiky armády Varšavské smlouvy. Stejně jako v jiných městech i ve Vimperku se obyvatelstvo bouřilo, vyvěšovalo různé plakáty a letáky protestující proti tomuto vstupu. Následně začali lidé v obavě z nejasné budoucnosti vykupovat obchody, až musel zakročit NV a na rodinu připadlo jen určité množství potravin. Zároveň začali lidé hromadně vybírat své úspory. Objevovalo se stále více protestních plakátů, dokonce došlo i k začeřování ukazatelů směru.¹³⁷

V tomto období byla ve Vimperku vytištěna kniha „Doznání“, kterou napsal Artur London. Popisovala proces s Rudolfem Slánským, Arturem Londonem a dalšími lidmi, kteří vystupovali proti režimu. V knize jsou zveřejněny i strašné metody při výslechu a nucená doznání. Kvůli vydání této publikace byl ředitel tiskáren František Dolejší

¹³⁵ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 23-24.

¹³⁶ MARTAN, Petr. *Paměť Čkyňska: krajem pod Šumavou v dobách dvou totalitních režimů, 1938-1968*. Čkyně: Komunita pro duchovní rozvoj, 2013. ISBN 978-80-904111-7-3. s. 112.

¹³⁷ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 23-24.

sesazen ze své funkce a kniha byla stažena z obchodů. Po delší době se našlo zhruba 200 výtisků, které lidé ukryli před StB.¹³⁸

Městský rozhlas byl napojen od 21. srpna na pražské vysílání a přinášel nové zprávy. Údajně na žádost vimperských funkcionářů¹³⁹ neprojízďela vojska přímo Vimperkem, ale usídlila se v nedaleké obci Hrabice, přičemž nejbližší zdroj vody byl v kasárnách U sloupu, která spadají pod Vimperk. Vstup do kasáren byl sovětské armádě odepřen, a tak musela pro vodu dojíždět až do Zdíkova. Později se zásobila vodou pomocí cisteren plněných z hydrantu ve Vimperku. Dne 29. srpna byl vydán rozkaz ke stržení všech protisovětských letáků a hesel, která urážela příslušníky sovětského vojska. Přesto však obyvatelé zachovali nepřátelský postoj, který umocňoval tisk i rozhlas. Šířil se leták s názvem „Hlas svobodné Šumavy“, který měl podobný charakter jako zakázané letáky a hesla.¹⁴⁰

5 50. a 60. léta v očích pamětníka Jana Tůmy

Jan Tůma, narozený r. 1934, vystudoval ve Vimperku ekonomickou školu a následně pracoval v Dřevopodniku Vimperk jako vedoucí obchodního oddělení, kde setrval až do roku 1992. Z rozhovoru jsem se dozvěděla doplňující informace k 50. a 60. letům.

V 50. letech nebylo možné vycestovat do zahraničí ani do lidově demokratických zemí, jako bylo Polsko či Maďarsko. Od počátku 60. let se situace změnila, lidé mohli získat tzv. vízové doložky,¹⁴¹ díky kterým se dalo vycestovat. To umožnilo Janu Tůmovi procestovat tehdejší země od dnešního Slovinska až po Turecko. Na rozdíl od 50. let se v 60. letech nárazově dostávalo do Československa, a tedy i do Vimperku, lepší zboží. Jednalo se o banány, mandarinky, rozinky, ořechy a podobné. Než si však obyvatelé mohli zmíněné zboží koupit, museli se zúčastnit průvodu, který končil projevem a pokládáním věnců, při němž bylo pečlivě sledováno, kdo se zúčastnil, a až po něm mohli jít do obchodů s ovocem a zeleninou. Co se týče svobody slova,

¹³⁸ LUKEŠ, Miloslav. Tiskárny na Šumavě: a trochu z historie, vydal M. Lukeš, Vimperk 2007. ISBN 978-80-254-0861-2. s. 59.

¹³⁹ Jan Tůma uvedl, že se vojska do Vimperka nedostala zásluhou napojení vimperských vojáků na sovětské vysílačky, díky čemuž mohli vodit sovětskou armádu kolem Vimperka.

¹⁴⁰ HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. s. 24-25.

¹⁴¹ Vizová doložka (Výjezdní doložka) byl dokument, bez kterého nebylo možno vycestovat legálně za hranice Československa.

TŮMA, Jan. *Ústní sdělení*. (2018-06-08).

v 50. letech byla vyšší sledovanost a lidé se báli mluvit, zatímco v 60. letech se již mluvilo otevřeněji. Co se týče módy dlouhých vlasů a otrhaných riflí, o tom obyvatelé Vimperku slyšeli spíše v televizi, avšak ve městě bychom se bývali s touto módou nesetkali. Během nadvlády komunistického režimu získávali občané různá ocenění, např. uznání za dobře odvedenou práci, vysvědčení o státní spolehlivosti či titul nejlepšího pracovníka podniku. Už od počátku režimu docházelo k cenzuře a k úpravám informací. Chování a vyjadřování na veřejnosti hlídala StB. Když chtěli obyvatelé poslat dopis do zahraničí, hlavně do zemí západního bloku, museli jej nechat přečíst pracovníku na poště, který určil, zda může být dopis odeslán.

Jednou z prvních propagandistických akcí proti západnímu bloku bylo vyhlášení o tom, že Američané přinášeli na území Československa mandelinku bramborovou, která zamořila pole. Následně na to museli občané chodit každý týden v sezóně v neděli na sběr mandelinek až do začátku 60. let. Dále Jan Tůma zaznamenal letáčky, které do Československa posílali pravděpodobně Němci a Američané pomocí nafukovacích balónků, aby byli lidé ve východním bloku informováni o dění za hranicemi, což byla propaganda západního bloku.

O vstupu vojsk Varšavské smlouvy se Jan Tůma dozvěděl v pět hodin ráno, když mířil do práce a jeho slovy: „*To byl šok. Nejenom pro mě, ale všichni lidi říkali - No tak to jsou naši přátelé, když nás takhle obsazují? A rozhlas, to bylo pořád hymna a zvláštní zprávy vám řekneme za chvíli...*“ Ačkoliv se Janu Tůmovi občas podařilo zachytit vysílání Svobodné Evropy, o vstupu vojsk do Československa v tomto vysílání nikdy nezaznamenal žádnou zprávu. Ve Vimperku neproběhla ani žádná velká protestní akce, ale objevovaly se nápisy se slovy: „*Ivane, jdi domů, čeká Tě Nataša!*“

Jak již bylo zmíněno, vojska zůstala v Hrabčicích, neboť vojáci v kasárnách U Sloupů se napojili na ruské vysílačky, které je vedly, kam mají jet. Díky tomu mohli vimperští vojáci vodit vojsko Varšavské smlouvy kolem Vimperku. Jan Tůma se s příslušníky sovětské armády ve Vimperku nikdy nestřetl. Jediný konflikt, o kterém se mluvilo, proběhl na silnici směrem na Kvildu. V těch místech byli umístěni vojáci okupační armády a kolem nich projíždělo auto, které zvukem motoru připomínalo střílení, kvůli čemuž se vojáci vylekali a projíždějící občany postříleli.

Jan Tůma byl jedním z občanů, který nahlas projevil nesouhlas s okupací. Kvůli větě: „*To není bratrská pomoc, ale okupace*“, měl následně velké problémy v zaměstnání a byl dokonce podmíněčně propuštěn. Následně byl v roce 1968 navrhnout, aby vstoupil do strany, a když odmítl, byl po dlouhé týdny prověřován komisí.¹⁴² Někteří lidé napsali dopis, ve kterém protestovali proti okupaci. Za tento dopis ve většině případů ztratili svou práci.¹⁴³

¹⁴² TŮMA, Jan. *Ústní sdělení*. (2018-06-08).

¹⁴³ ŽELEZNÝ, František. Soukromý archiv.

František Železný poskytl dopis, který obdržel jeho otec, když napsal dopis, ve kterém nesouhlasil s okupací vojsk Varšavské smlouvy - viz. příloha č. 11.

Závěr

Město Vimperk podléhalo komunistickému režimu až do roku 1989. Názory na režim se různí, někteří obyvatelé byli spokojeni, jiní zase trpěli. Cílem bakalářské práce bylo sjednotit informace o vývoji města Vimperk v letech 1945 - 1968, tedy od konce druhé světové války až po vstup okupačních vojsk Varšavské smlouvy. Důležité pro mne bylo, abych informace vyložila co nejobjektivněji, proto jsem se snažila využívat literaturu vydanou v době komunistického režimu a literaturu, která byla vydána až po roce 1989.

Co se týče období bezprostředně po válce, snažila jsem se dějiny města zasadit do celostátních dějin, které jsem popsala jen velmi stručně. Prameny a literatura jsou k tomuto tématu velmi bohaté, ačkoliv jsem si všimla, že až v literatuře po roce 1989 mluvíme o osvobození Vimperku americkou armádou. Třebaže se v kronice lze dočíst, kterou armádou byl Vimperk osvobozen, od roku 1948 nepadlo o americké armádě ani slovo, pouze se každý rok psalo o oslavách, které probíhaly na počest osvobození Československa Rudou armádou.

I pro druhou kapitolu byly zdroje snadno dostupné. Odsun je velmi známá etapa československých dějin a v kronice jsem k tomuto tématu našla mnoho informací, přinejmenším popisy rozvíjející se atmosféry nenávisti vůči Němcům. Rok 1947 a 1948 je na zdroje poměrně chudší, avšak překvapilo mne, že jsem v kronice našla telegram, který byl při únorovém převratu zaslán Klementu Gottwaldovi a telegram, který byl odeslán Edvardu Benešovi.

Třetí kapitola již popisovala změněný režim a při práci s prameny a literaturou vydanou v té době jsem si všimla, že již musím s přijímanými informacemi nakládat opatrněji, neboť kronika města Vimperk je od roku 1950 psána pod tlakem komunistického režimu. Nemohla jsem si nevšimnout, že je v kronice téměř veškeré počínání občanů Vimperku chváleno, ať už jde o zemědělství, průmysl či kulturu. Zpočátku to lehce ovlivnilo mou práci a bylo obtížné zachovat si objektivní přístup. Co se ale zdrojů týče, rozhodně jich není málo.

To však neplatí pro kapitolu čtvrtou, ve které jsem se věnovala vývoji města do roku 1968. Pro šedesátá léta je velmi málo zdrojů a pramenů. Pořádně jsem mohla vycházet jen ze dvou zdrojů, protože v ostatních publikacích se šedesátým letům věnují pouze na

několika stránkách. Také bylo velice nutné kriticky přistupovat k informacím o vstupu okupačního vojska Varšavské smlouvy, neboť kronika toto téma zmiňuje velmi střídmo, a naopak literatura, která byla vydána až po roce 1989 se o tomto tématu vyjadřuje v některých případech velmi expresivně. Negativní postoj k událostem v roce 1968 jsem zaznamenala v knize Tiskárny na Šumavě: a trochu z historie od Miloslava Lukeše.

Při svém bádání jsem zjistila, že neexistuje publikace, která by se věnovala vývoji města Vimperk v období 1945-1968, kromě knihy „Vimperk, město pod Boubínem“. Ta ale nepopisuje vývoj dostatečně detailně a navíc téměř přeskočila vývoj v šedesátých letech. Informace z pramenů se v některých případech různí, na což jsem vždy upozornila v poznámce pod čarou. Zároveň jsem zjistila, že není jednoduché objektivně popsat padesátá a šedesátá léta ve městě Vimperku, neboť největší množství informací pochází právě z neobjektivních pramenů. Abych získala nějaké porovnání, vyzpovídala jsem pamětníka Jana Tůmu, který ve Vimperku navštěvoval střední školu a následně pracoval v Dřevopodniku. Tak jsem získala i pohled „obyčejného“ člověka.

Dále jsem zjistila, že v pamětní knize obce z let 1951 - 1968 nenajdeme jedinou zmínku o vstupu vojsk Varšavské smlouvy. Snažila jsem se zjistit, zda tomuto tématu kronikář Jan Solar, který zaznamenával dějiny města od roku 1967, nevěnoval jiný speciální list, avšak v archivu se nenachází. Obecně se dá říci, že jsou 60. léta v pamětní knize popsána poměrně stručně.

Protože jsou šedesátá léta ve městě Vimperku velmi neprobádanou etapou moderních dějin, bylo by dobré, kdyby se do budoucna staly předmětem dalšího a kvalitnějšího výzkumu. Ve Státním okresním archivu Prachatice je mnoho spisů, které se týkají období po roce 1945, ačkoliv nejvíce z nich je vydaných až od 70. let, avšak jen některé se daly využít pro mou bakalářskou práci. Poměrně zajímavé jsou spisy o Romech, kteří ve Vimperku žili v období socialismu, a tohle téma bych ráda zařadila do svého příštího výzkumu. Na rozdíl od spisů se nedostalo příliš velké pozornosti Školní kronice školy ekonomické, která ještě nemá svůj fond, ačkoliv popisuje vývoj školy od roku 1959 do roku 1977.

Summary

The goal of bachelor's thesis is a description of the development in Vimperk between 1945 and 1968. In order to unify available information I tried to make the most objective description using the literature published before and after year 1989. Selected period is focused on description of post-war period and subsequent communist regime, which is described until the occupation of Warsaw Pact troops.

Thesis consists of five chapters. The first chapter deals with the period immediately after the war and briefly describes the history of post-war Czechoslovakia. However, more attention is paid to post-war development in Vimperk. The second chapter deals with the displacement of the German and Hungarian populations and related events. The second part of the chapter deals with the development of the city until the February coup in 1948. The third chapter describes the newly introduced totalitarian regime, society, education, politics and the industry of 1950s. The fourth chapter is focused on the development of the city in the 1960s and the critical year of 1968. The fifth chapter closes the whole work and deals with the testimony of the witness, Jan Tůma, thanks to which I briefly summed up and compared the 50s and 60s, including the year 1968, when the Warsaw Pact troops entered Czechoslovakia.

Seznam použité literatury a pramenů

Monografie

60 let tělovýchovy a sportu ve Vimperku. Vimperk: TJ Šumavan, 1968.

ADÁMEK, Karel. *100 let prádelnického průmyslu: Šumavan, výroba pánského prádla, národní podnik, Vimperk.* Vimperk: Šumavan, 1960.

BALCAR, Bohuslav. *Vimperk a okolí - osvobození 1945.* Domažlice: Resonance, 2016. Z Normandie přes Ardeny až k nám. ISBN 978-80-88220-00-8.

BĚLINA, Pavel. *Dějiny země Koruny české II.* Praha: Paseka, 1992. ISBN 80-85192-30-6.

DORAZIL, Otakar a Josef HAUBELT. *Světové dějiny v kostce: historická příručka.* 4. vyd. (přepřac. a dopl.). Vimperk: Papyrus, 1997. ISBN 80-85776-73-1.

HAJNÍK, Roman. *Zmizelé Čechy - Vimperk.* Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-864-5.

HRACH, Vilém. *Šumava...: hranici přecházejte po půlnoci.* Praha: Cattacan, 2017. Místa a osudy. ISBN 978-80-903782-5-4.

JOHN, Josef. *Vimperk: město pod Boubínem.* České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1979.

KADOCH, František. *Sto let knihtiskárny ve Vimperku.* 1972, vlastní náklad. ISBN 59-132-72.

KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945-1948.* Praha: Panorama, 1990. Stopy, fakta, svědectví (Panorama). ISBN 80-7038-193-0.

KUDRLIČKA, Vilém a Jiří ZÁLOHA. *Umění šumavských sklářů.* České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1987.

LUKEŠ, Miloslav. *Tiskárny na Šumavě: a trochu z historie,* vydal M. Lukeš, Vimperk 2007. ISBN 978-80-254-0861-2.

MARTAN, Petr. *Paměť Čkyňska: krajem pod Šumavou v dobách dvou totalitních režimů, 1938-1968*. Čkyně: Komunita pro duchovní rozvoj, 2013. ISBN 978-80-904111-7-3.

NĚMEČEK, Jan, Stanislav BIMAN, Jindřich DEJMEK a Jan KUKLÍK. *Cesta k dekretům a odsunu Němců: datová příručka*. Praha: Baronet, 2002. ISBN 80-7214-519-3.

PEK, Josef. *Kronika šumavských hvozdů: vyprávění o osudech lidí komunistického zla z padesátých let*. Vimperk: Papyrus, 1998. ISBN 80-85776-82-0.

PROCHÁZKA, Jaromír. *Poválečné Československo: 1945-1989*. Praha: Univerzita Karlova, 1991. ISBN 80-7066-437-1.

SKOČNÝ, Ladislav. *Šumava patřila sklářům 2. díl*. Vítějovice: Pangeit, 2016. ISBN 978-80-270-0746-2.

STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945-1947*. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-200-0328-2.

SUSA, Zdeněk. *Vyprávění o Čechách a Němcích v českých zemích*. 2. opr. vyd. Středokluky: Z. Susa, 1995. ISBN 80-901910-1-0.

TOMS, Jaroslav. *Přehled vývoje česko-německých vztahů na území České republiky od 12. století do roku 1947*. 4. dopl. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 2002. ISBN 80-7082-852-8.

Archivní prameny

HRÁCHOVÁ, Květoslava. *Dějiny Vimperku po válce do roku 1974*. Vimperk: vlastní náklad, 1974. Uloženo v soukromém archivu Hany Hráchové.

SMOLOVÁ, Milena. *Vznik a vývoj muzea*. Vimperk: vlastní náklad, 2013. Uloženo ve Státním okresním archivu Prachatice.

Soukromý archiv Františka Železného, Smrčná.

Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*.

Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 165, *Pamětní kniha obce z let 1951 - 1968*.

Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice. *Školní kronika školy ekonomické. 1959 - 1977*.

Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, *Socialistické závazky 1967-1989*, inv. č. 248, sign. I/25, kart. 20.

Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, *Volby 1945-1987*, inv. č. 214, sign. I/21, kart. 6.

Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, *Vyznamenání a čestná uznání 1957-79*, inv. č. 202, sign. I/10, kart. 2.

Akademické práce

LEHEČKOVÁ, Vladislava. *Okres Prachatice po roce 1945* [online]. Brno [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/64463/ff_m/Okres_Prachatice_po_roce_1945.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Libor Vykoupil.

MONDL, Jakub. *Historie tělesné výchovy a sportu ve Vimperku* [online]. České Budějovice, 2017 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: https://theses.cz/id/n2uwzd/BP_Mondl_2017.pdf. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. PaDr. Jan Štumbauer, CSc.

SEDLÁČKOVÁ, Soňa. *Periodický tisk na Prachaticku v letech 1945-1960* [online]. České Budějovice, 2013 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: https://theses.cz/id/o9nx8s/Periodick_tisk_na_Prachaticku_v letech_1945-1960.pdf. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Helena Pavličíková, CSc.

Sborníky a almanachy

PROKOPOVÁ, Hana. *Pamětní list u příležitosti 60. výročí založení obchodní akademie a gymnázia ve Vimperku: 1936-1997*. Vimperk: Vlastním nákladem, 1997.

ZOUNEK, Jiří. *Učitel – Příběh normálního života v nenormální době*. In FASORA, Lukáš, Jiří HANUŠ, Jiří MALÍŘ a Denisa NEČASOVÁ. *Člověk na Moravě ve druhé polovině 20. století*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2011. s. 241-252, 12 s. *Člověk na Moravě*. ISBN 978-80-7325-244-1.

Historie a současnost podnikání na Prachaticku a Vimpersku. [historickou část zpracoval kolektiv autorů Pavel Fencel, Roman Kozák] Zpráva: *Zlatá stezka. Sborník Prachatického muzea*. (2005-2006 [vyd. 2006]). ISBN:80-86699-11-0

Internetové zdroje

Obchodní akademie ve Vimperku. *Výroční zpráva* [online]. Vimperk: Vlastním nákladem, 1948 [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: https://www.oag.cz/wp-content/uploads/2016/05/vyrzprava_48.pdf

Šumavský hraničář: Vyhnání Čechů z pohraničí - vzpomínky hraničářů. Část III. [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky/vyhnani-cechu-z-pohranici-3.html>

Periodika

PETRÁŠ, Jiří. Akce Strakonice - Vimperk 1953: (armáda a peněžní reforma). In: *Výběr*. 2005, 42(1), s. 37-43. ISSN 1212-0596.

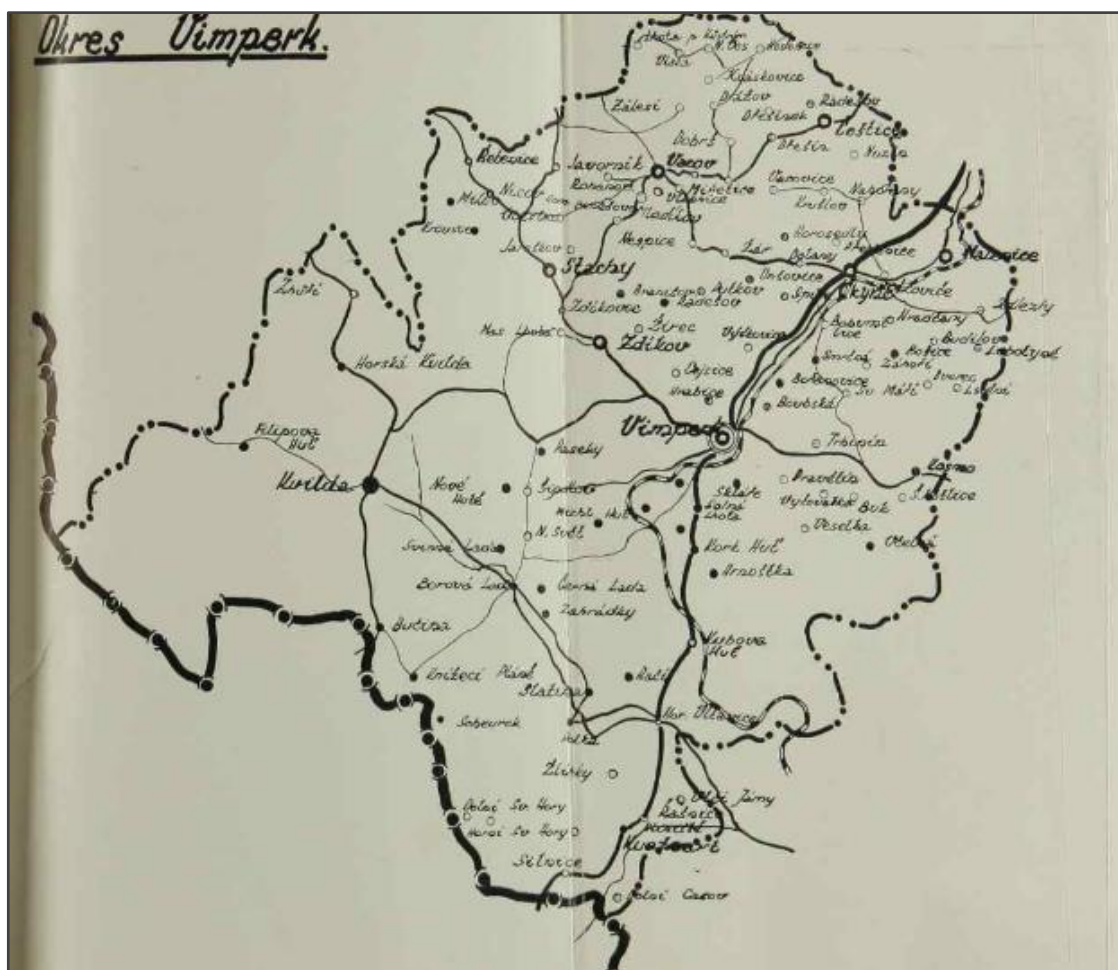
Orální prameny

TŮMA, Jan. *Ústní sdělení*. (2018-03-20), (2018-06-08).

Přílohy

Příloha č. 1 - Okres Vimperk	II
Příloha č. 2 - Město Vimperk.....	III
Příloha č. 3 - Převzetí nádraží americkou armádou	IV
Příloha č. 4 - Uprchlíci.....	V
Příloha č. 5 - Uprchlíci se svým majetkem	VI
Příloha č. 6 - Tabulka zobrazující stávky ve městech v roce 1953.....	VII
Příloha č. 7 - Požár pivovaru	VIII
Příloha č. 8 - Ocenění Františku Železnému.....	IX
Příloha č. 9 - Uznání Františku Železnému	X
Příloha č. 10 - Osvědčení o československém státním občanství.....	XI
Příloha č. 11 - Dopis Františku Železnému	XII
Příloha č. 12 - Návrh na udělení čestného odznaku.....	XIII
Příloha č. 13 - Podmínky socialistické soutěže.....	XIV
Příloha č. 14 - Vyhláška o volbě.....	XV
Příloha č. 15 - Muzeum na zámku	XVI

Příloha č. 1 - Okres Vimperk¹⁴⁴

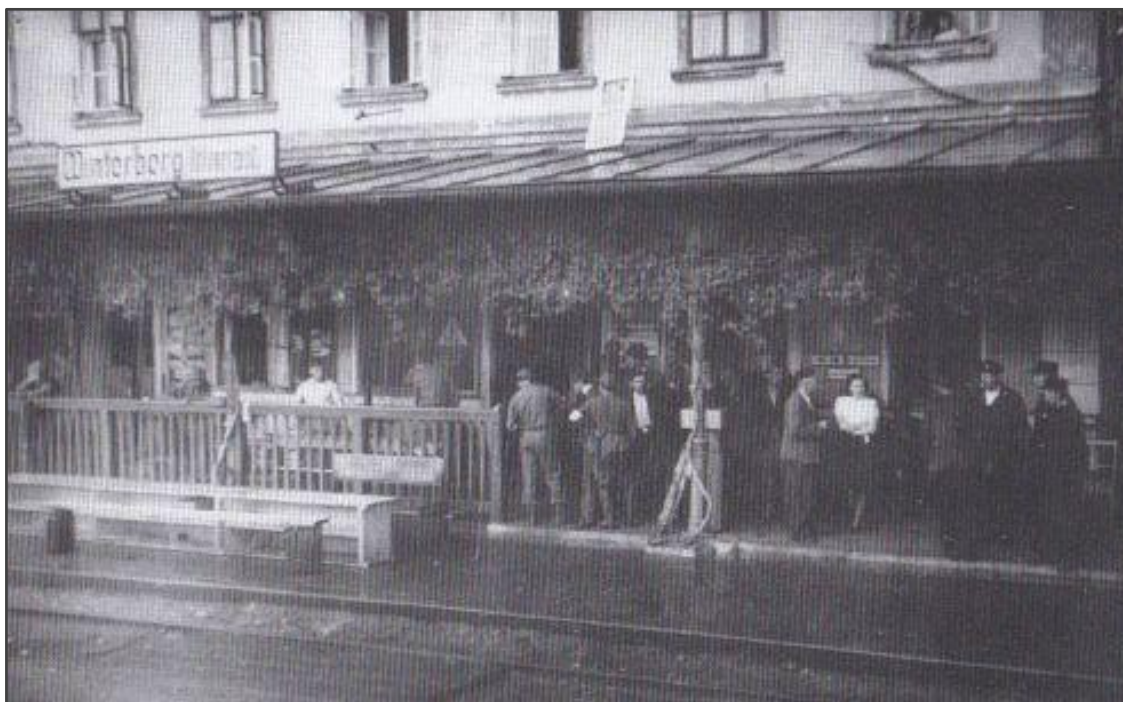
¹⁴⁴ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, kniha č. 164, *Pamětní kniha obce z let 1945 - 1950*, s. 131.

Příloha č. 2 - Město Vimperk¹⁴⁵

¹⁴⁵ HAJNÍK, Roman. *Zmizelé Čechy - Vimperk*. Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-864-5. s. 85.

Příloha č. 3 - Převzetí nádraží americkou armádou¹⁴⁶

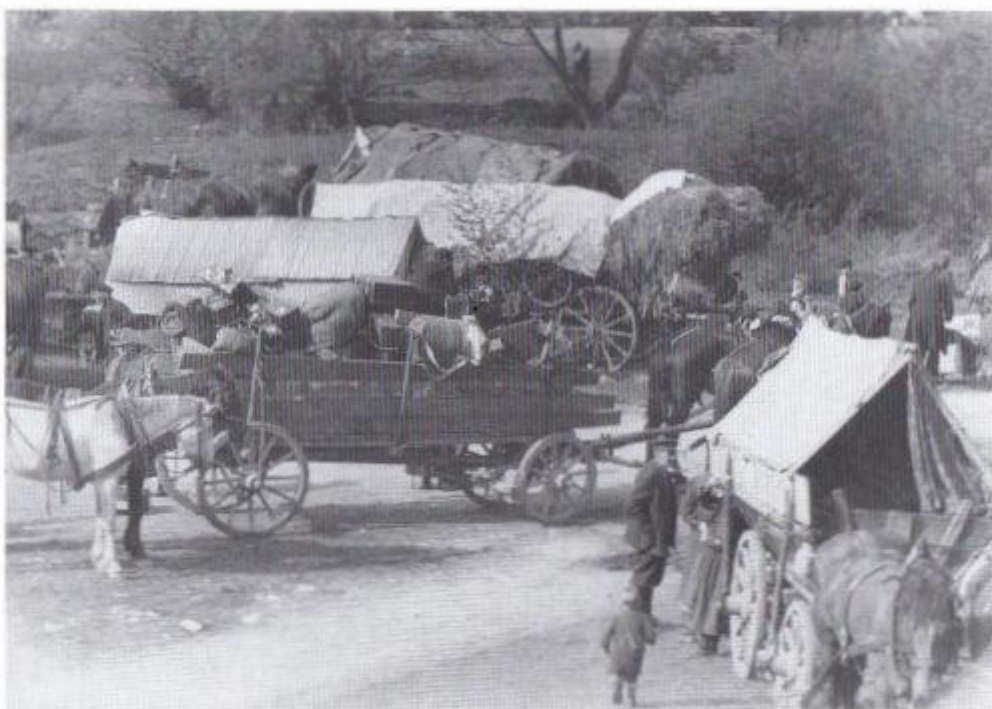

¹⁴⁶ HAJNÍK, Roman. *Zmizelé Čechy - Vimperk*. Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-864-5. s. 98.

Příloha č. 4 - Uprchlíci¹⁴⁷

183. Uprchlíci směrem do Německa přijeli v dubnu 1945 na bohumilické nádraží nákladním vlakem. Ve vagonech přebývali Němci i Maďaři, někteří uměli i česky.

184. V prostoru u Vanického pily v dubnu 1945 měli většinou koně, ale dostat se v té době dál směrem na Vimperk, kde bylo na osm tisíc dalších uprchlíků, bylo prakticky nemožné.

¹⁴⁷ HAJNÍK, Roman. *Zmizelé Čechy - Vimperk*. Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-864-5. s. 104.

Příloha č. 5 - Uprchlíci se svým majetkem¹⁴⁸

185. Na jednoduchých vozech měli celý majetek, spali přímo na loukách u státní silnice a byly jich tisíce.

186. Pocházeli ze Srbska, Bělehradu a uherského Banátu a dál se dostali až po příchodu americké armády. Američané je postupně odváželi na autech k Vimperku.

¹⁴⁸ HAJNÍK, Roman. *Zmizelé Čechy - Vimperk*. Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-864-5. s. 104.

Příloha č. 6 - Tabulka zobrazující stávky ve městech v roce 1953¹⁴⁹

Okres	Počet závodů (stávek)	Celkový počet zam.	Trvání stávky (hod)	Počet stávkujících	Předvedených osob	Po výsledku propuštěno	Zatčeno	Prozahálených hodin
Strakonice	10(11)	10 470	65	2 765	30	12	18	179 725
Vimperk	7(7)	1 814	33,30	1 215	11	2	9	40 702,30
Prachatice	1(1)	200	5	150	1	1	0	750
Písek	4(4)	2 340	5,30	310	0	0	0	1 705
Tábor	1(1)	1 000	5,30	800	3	0	3	4 400
Kaplice	1(2)	1 200	10,30	745	3	0	3	7 822,30
J. Hradec	1(1)	12	2	12	0	0	0	24
Vodňany	1(1)	145	1	15	0	0	0	15
T. Sviny	1(1)	200	1	50	1	0	1	50
Budějovice	1(1)	500	2	250	0	0	0	500
Souhrn	28(30)	17 881	131,00	6 312	49	15	34	235 694

¹⁴⁹ PETRÁŠ, Jiří. Akce Strakonice - Vimperk 1953: (armáda a peněžní reforma). In: *Výběr*. 2005, 42(1), s. 37-43. ISSN 1212-0596. s. 38.

Příloha č. 7 - Požár pivovaru¹⁵⁰

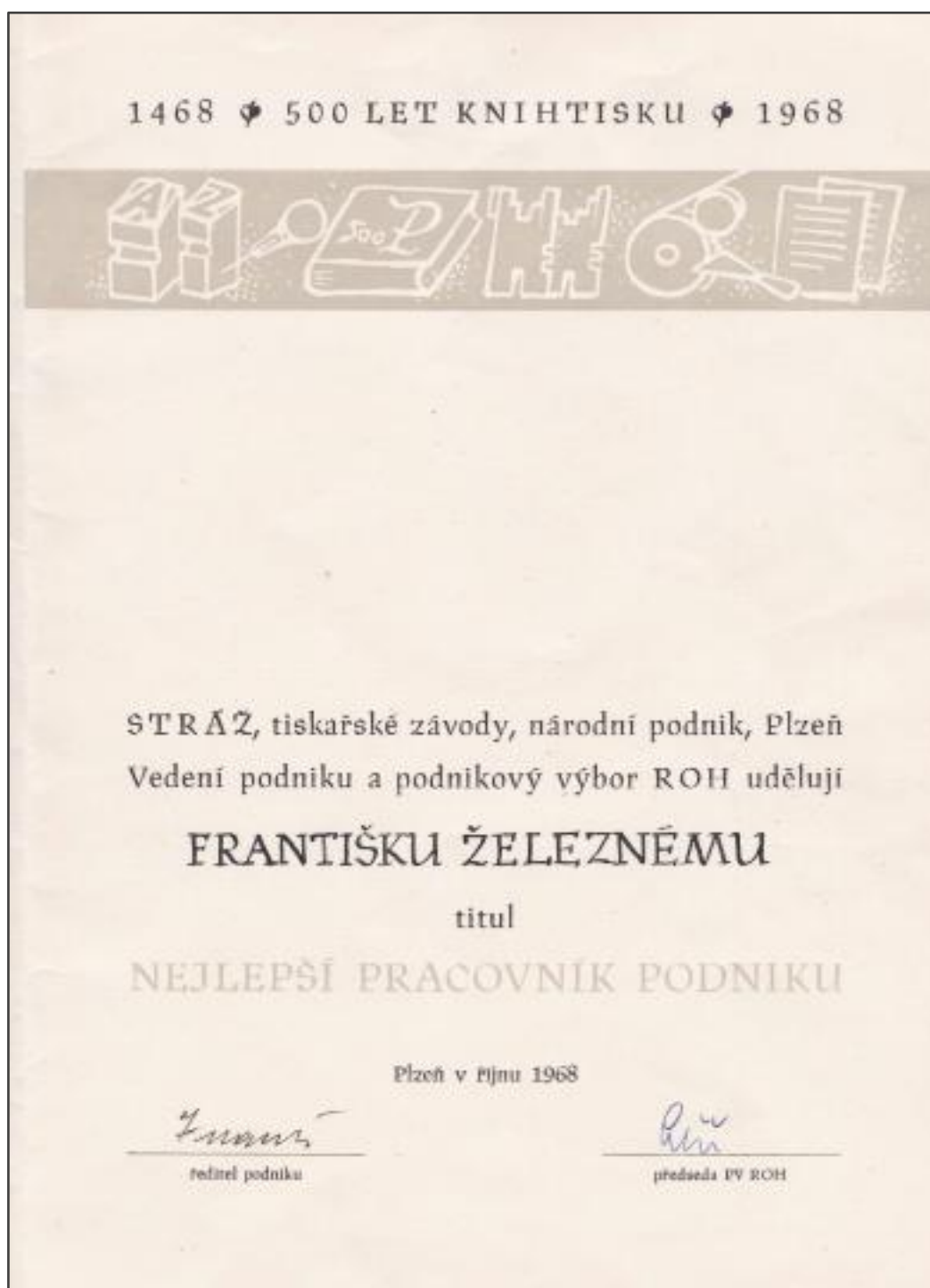
15. Dne 23. září 1956 úplně vyhořela sladovna pivovaru. Z původních domů mezi pivovarem a školou stál tehdy ještě dům Wurmových s obchodem.

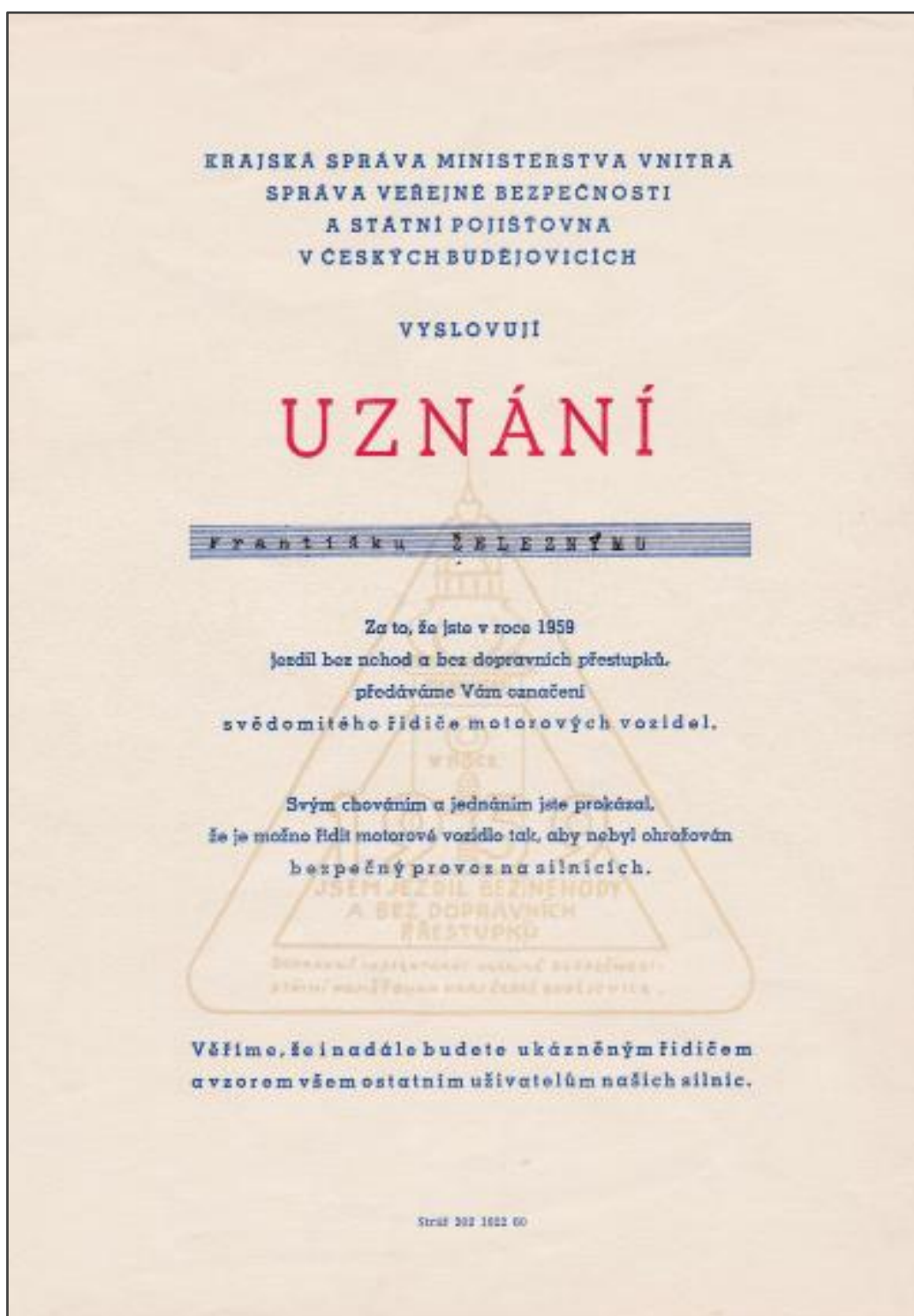
16. Požár sice neznamenal úplné zastavení provozu, ale pivovar již nikdy nefungoval jako předtím a výroba piva byla v roce 1967 definitivně zastavena.

¹⁵⁰ HAJNÍK, Roman. *Zmizelé Čechy - Vimperk*. Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-864-5. s. 85.

Příloha č. 8 - Ocenění Františku Železnému¹⁵¹

¹⁵¹ Soukromý archiv Františka Železného

¹⁵² Soukromý archiv Františka Železného

Příloha č. 10 - Osvědčení o československém státním občanství¹⁵³

Číslo: 1-710/48. D

Osvědčení
o československém státním občanství

František Ž e l e z n ý

číslo občanského průkazu: _____ úředník: _____

naruzený (den, měsíc, rok, místo a pol. okres naruzení):
4. října 1930 v Braníšově, pol. okres Prachatice

v domovské obci: Žádkov pol. okres Prachatice

bytem v obci: Vimperk Sp. 60

je československým státním občanem.

Sahá státní občanství má i jeho manželka _____
naruzená dne _____ roku _____
pol. okres a uzletěle dítky (jména a data naruzení): _____

Toto navědčení platí dva roky od jeho vydání.

Okresní národní výbor, Prachatice, dne 5. června 1948.
okresní speciální komise:

 Bezpečnostní referent ONV
Podpis a pověření:

Yoklono MNO Praha 10 1936

¹⁵³ Soukromý archiv Františka Železného

Příloha č. 11 - Dopis Františku Železnému¹⁵⁴

Ž e l e z n ý František,
ekonom závodu
závod 109 - Vimperk, Stráž.

Závěry a navrhovaná opatření.

Vzhledem k významu jeho funkce není možno - přes všechny odborné předpoklady - ponechat s. Železného v dosavadní funkci. Do 30.6.1973 bude funkce ekonoma obsazena jiným pracovníkem a s. Železnému bude nabídnuta v závodě jiná funkce tak, aby jeho schopnosti byly i nadále co nejvíce využity.

Ve Vimperku dne 5.8.1972

Hodnotitel: Hrách Václav

TRÉŽANO 19.10.1973

¹⁵⁴ Soukromý archiv Františka Železného

Příloha č. 12 - Návrh na udělení čestného odznaku¹⁵⁵

N á v r h

na udělení ČESTNÉHO ODZNAKU JČKNV

=====

M. Dr. Zdeněk K o l á ř

naroden 27. 12. 1913
naroden 1. 7. 1928
ženatý, 1 dítě
bytem Vimperk, Boubínská 302
původní povolání : právník
zaměstnání : právník advokátní poradny Vimperk
poslanec NV od roku 1960
člen KSČ , ROH

Soudruh Dr. Zdeněk K o l á ř pochází z dělnické rodiny, nyní zaměstnán jako právník advokátní poradny ve Vimperku.

Jmenovaný pracuje jako poslanec NV v bytové komisi do roku 1964 pro zameprázdnění požádal v minulém období, aby nebyl velen jako poslanec ale zůstal pracovat jako člen bytové komise při MěstNV.

Než-li byl zvolen poslancem MěstNV pracoval jako pracovník ONV Vimperk. Zapojuje se do veřejného života v našem městě, u občanů je oblíben.

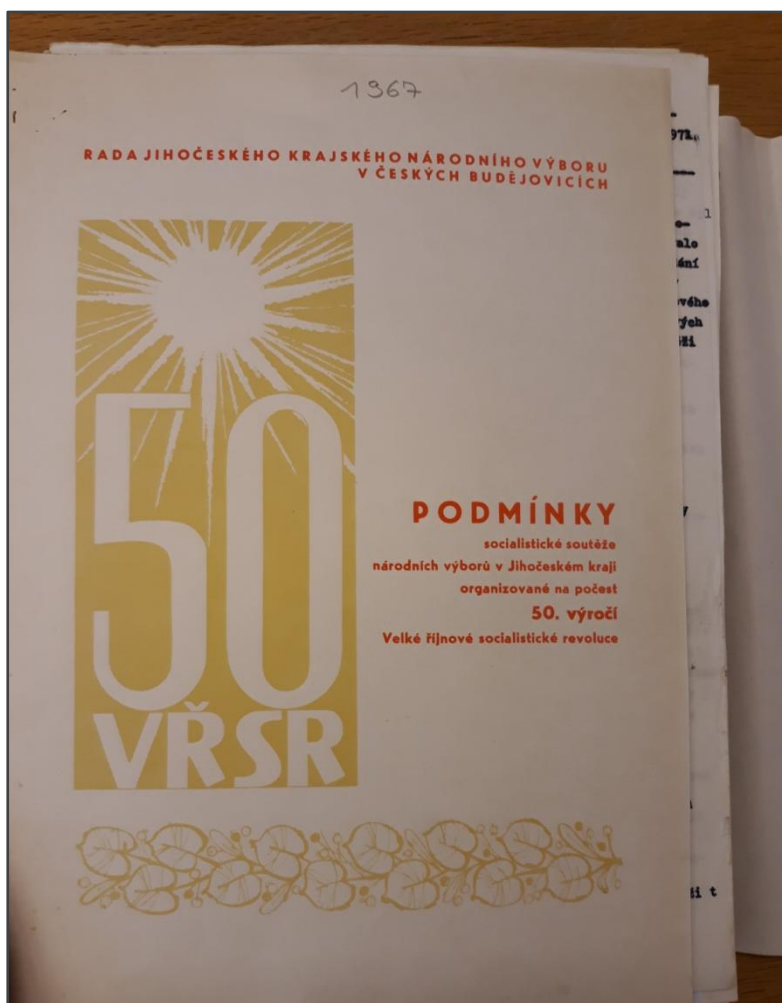
Za práci pro NV, kterou vykonává doporučujeme udělit čestný odznak JČKNV, který mu bude předán u příležitosti 25. výročí osvobození naší vlasti.

tajemník MěstNV

předseda MěstNV

¹⁵⁵ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, *Vyznamenání a čestná uznání 1957-79*, inv. č. 202, sign. I/10, kart. 2.

Příloha č. 13 - Podmínky socialistické soutěže¹⁵⁶

¹⁵⁶ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, *Socialistické závazky 1967-1989*, inv. č. 248, sign. I/25, kart. 20.

Příloha č. 14 - Vyhláška o volbě¹⁵⁷

Vyhláška

o volbě a doplnění Národního výboru ve Vimperku.

Ve smyslu vládního nařízení ze dne 5. 5. 1945, č. 4 Sb. o volbě a pravomoci Národních výborů a na základě směrnic ministerstva vnitra, schválených vládou republiky Československé dne 19. května 1945, předkládáme seznam 30ti členů Národního výboru tohoto města, navržených veřejností a schválených na schůzi českých občanů ve Vimperku resp. doplněných kooptací dne 13. července 1945. Tento 30ti členný Národní výbor bude působiti až do řádných, vým demokratickým řádem předepsaných voleb.

Vážné námítky proti navrženým osobám mohou dати občané a občanky od 18 let, kteří jsou příslušníky české, slovenské, neb jiné slovanské národnosti, jež mají stále bydliště ve Vimperku a to ve lhůtě do 12 hodiny polední, v sobotu dne 21. července 1945, písemně, s vlastnoručním počtem, do Místního Národního výboru ve Vimperku osobně a písemně, s vlastnoručním počtem.

Černík Josef,	pekař,	nar. 4. 89,	Vimperk, Tř. pres. Beneše 160.	
Holzinger Frant.,	řezbář	8. 124,	Vimperk, Ulice svornosti č. 42.	KŠZ
Bergman Ladislav,	fed. v. v.	5. 74,	Vimperk, Tř. pres. Beneše 302.	
Talián Jaroslav,	obchodní příručí,	2. 49,	Vimperk, Stalinova tř. 260.	za KŠF
Talián Stanislav,	dělník,	16. 101,	Vimperk, Tř. pres. Beneše 252.	KŠF
Šnelzer Jan,	stělník,	21. 78,	Vimperk, Zámek 1.	KŠF
Potuzník Jan,	obchodník,	8. 49,	Vimperk, Špídrova ulice 53.	
Teml František,	studující	22. 49,	Vimperk, Kostelní ulice 99.	
Martan Jan,	úředník,	31. 49,	Vimperk, Tř. pres. Beneše 164.	KŠF
Pechar Josef,	vrchní revisent,	23. 304,	Vimperk, Zámek 1.	
Bursa Jakub,	řezník,	22. 880,	Vimperk, Tř. pres. Beneše 236.	
Špringl Stanisl. sen. knihař,		7. 870,	Vimperk, Tř. pres. Beneše 63.	
Marek Antonín,	dělník,	23. 909,	Vimperk, Špídrova ulice 62.	KŠF
Šifa Antonín,	předn. pošt. úřadu,	2. 808,	Vimperk, pošta	KŠF
Dr. Daněk Miloslav,	správce soudu,	10. 408,	Vimperk, Stalinova tř. 103.	
Vinický Václav,	sklepmistr	13. 710,	Vimperk, Zámek č. 1.	KŠF
Outředník Frant.,	krejčí,	16. 891,	Vimperk, Špídrova ulice 59.	KŠF
Janda Emil,	zahradník,	27. 912,	Vimperk, Stalinova tř. 217.	
Jeřábek Jaroslav,	provozní official	21. 894,	Vimperk, Nádraží 42.	
Janovský Adolf,	předn. ředitelství	31. 897,	Vimperk, Zámek 1.	
Rajmond Josef,	vrchní četn. strážm.	10. 02,	Vimperk, Četn. stanice.	KŠF
Schaffelhofer Josef,	dělník ČSD.	26. 403,	Vimperk, Špídrova ulice 56.	KŠF
Špringl František,	řezbář,	19. 13,	Vimperk, Komenského čtvrť 299.	KŠF
Krejčí Antonín,	pekář,	12. 11,	Vimperk, Špídrova ulice 60.	KŠF
Vlček Silvestr,	soudní asistent,	11. 10,	Vimperk, Tř. pres. Beneše 164.	KŠF
Mužík Antonín,	dělník,	22. 43,	Vimperk, Tř. pres. Beneše 146.	KŠF
Štěpánek Alois,	výpravčí,	12. 912,	Vimperk, Na zastávce.	KŠF
Tvrdek Václav,	dělník,	3. 890,	Vimperk, Špídrova ulice 59.	KŠF
Kouba Jan,	ředitel,	26. 892,	Vimperk, Škola	
Kovářík Leopold,	dělník,	27. 896,	Vimperk, Sv. Jan 185.	KŠF

Ze shora uvedených členů místního Národního výboru zvolena 10ti členná rada, sestávající z pánů:

Černík Josef,	ředitel
Talián Jaroslav,	náměstek
Vlček Silvestr,	náměstek
Bergman Ladislav,	člen
Martan Jan,	člen
Šnelzer Jan,	člen
Dr. Daněk Miloslav,	člen
Schaffelhofer Josef,	člen
Vinický Václav,	člen
Krejčí Antonín,	člen

¹⁵⁷ Státní okresní archiv Prachatice, fond Městský národní výbor Prachatice, Volby 1945-1987, inv. č. 214, sign. I/21, kart. 6.

Příloha č. 15 - Muzeum na zámku¹⁵⁸

¹⁵⁸ SMOLOVÁ, Milena. *Vznik a vývoj muzea*. Vimperk: vlastní náklad, 2013.